

MAGAS TERMÉSZETI ÉRTÉKŰ TERÜLETEK PROGRAMJA 2009

Tájékoztató gazdálkodóknak

Készítették:

Ángyán József
Balázs Katalin
Balczó Bertalan
Kissné Dóczy Emília
Magyari Julianna
Nagy Gábor
Néráth Melinda
Podmaniczky László
Tóth Péter
Sipos Balázs

Közreműködtek:

Ács Lászlóné
Bezeczky Gergely
Bodnár Mihály
Burda Brigitta
Csihar László
Habarics Béla
Kleszó András
Konyhás Sándor
Krajnyák Cecília
Lóránt Miklós
Mészáros Amanda
Mogyorós Edit
Nagy István
Tóth László
Tóth Szabolcs
Dr. Szentirmai István
Ványi Róbert
Varjasy Katalin
Vasas András
Vincze Tibor
Visnyovszky Tamás

Készült

a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium
Természet- és Környezetmegőrzési Szakállamtitkárságának
megbízásából.

Szerkesztés

Környezetvédelmi, Környezetgazdálkodási Felsőoktatási Alapítvány
(a K-36-06-00321K számú „Zöld Forrás” pályázati támogatással)

Nyomdai tördelés

KÖRTÁJ Tervező Iroda Kft.

Felelős kiadó

Haraszthy László

Tisztelt Gazdálkodók! Kedves Érdeklődők!

Immár negyedik alkalommal jelentkezünk kiadványunkkal, mely a „Magas Természeti Értékű Területek”-en gazdálkodók számára kíván segítséget nyújtani. Korábban „Érzékeny Természeti Területek programja – tájékoztató gazdálkodóknak” címmel jelent meg a mostani kiadvány előzménye, első alkalommal 2002-ben, a Nemzeti Agrár-környezetvédelmi Program keretében. Később – a 2003-as aktualizálást követően – 2004-ben készült el a kiadvány azon változata, mely az akkor induló Nemzeti Vidékfejlesztési Terv (NVT) agrár-környezetgazdálkodási intézkedéseinek belül az Érzékeny Természeti Területekre (ÉTT) vonatkozó legfontosabb ismereteket foglalta össze.

Jelen kiadvány tehát szerves folytatása a korábbiaknak. A névváltoztatás (Magas Természeti Értékű Területek elnevezés használata az Érzékeny Természeti Területek helyett) a program lényegét nem érinti, pusztán az EU-szintű természetvédelmi rendszerekkel való harmonizálást szolgálja. A Magas Természeti Értékű Területek programja tehát mind céljait, mind pedig eszközrendszerét tekintve hasonlatos az Érzékeny Természeti Területek – Ön által is ismert – rendszeréhez.

Kiadványunk célja változatlan: segíteni a mezőgazdaság és a természetvédelem egymásra utaltságából fakadó lehetőségek kiaknázását úgy, hogy ennek eredményeként mind a mezőgazdaság (a gazdálkodó), mind a természet „nyertesként” kerüljön ki. Ennek alapját az a – mostanra már a gyakorlat által is igazolt – felismerés adja, hogy a mezőgazdaság a művelt területeken életfeltételeket, élőhelyet biztosít számos faj számára, fenntartja a vidéki tájat, az élővilág sokszínűségét, a természetvédelem pedig lehetőséget kínál arra, hogy a mezőgazdaság tiszta, élő környezetben, jó minőségű, szennyeződésektől mentes, egészséges és biztonságos élelmiszereket állítson elő.

Ez az európai értékrendnek megfelelő agrár-, vidék- és környezetstratégiai program – a többfunkciós európai agrármodellnek megfelelően – nem egyes ágazatokat támogat termelési mennyiségekhez, kvótákhoz kötődő közvetlen kifizetések formájában, hanem olyan gazdálkodási rendszerek elterjedését segíti, melyek úgy állítanak elő minőségi élelmiszereket és egyéb nyersanyagokat, hogy közben megőrzik a környezetet, az élővilágot, a tájat és benne az embert, közösségeit, kultúráját, „agrárkultúráját”, egyben munkát és megélhetést biztosítva a vidéki népesség, a mezőgazdaságból élők számára. Mindehhez az Új Magyarország Vidékfejlesztési Programon (ÚMVP-n) belül a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter által kiadott, „az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrár-környezetgazdálkodási támogatások igénybevételeinek részletes feltételeiről” szóló 61/2009. (V. 14.) számú rendelet biztosítja a jogi hátteret.

A Nemzeti Vidékfejlesztési Terv keretében 2004-ben kezdődött agrár-környezetgazdálkodási támogatási időszak 2009-ben befejeződik. A folytatást a 2007 szeptemberében elfogadott Új Magyarország Vidékfejlesztési Program biztosítja. Az agrár-környezetgazdálkodási támogatási rendszer – benne a természetvédelmi jellegű célprogramokkal – az új programban részben változott. A módosítások közül természetvédelmi szempontból kiemelt jelentőségű az, hogy új célprogramok kerültek meghirdetése (kék vércse, valamint vadlúd- és daruvédelmi célprogramok), valamint, hogy a támogatásra jogosult területek a korábbiak közel kétszeresére növekedtek.

A változások eredményeképpen, azok a gazdálkodók, akik korábban már részt vettek a természetvédelmi célprogramokban új lehetőségek közül válogathatnak, valamint – az új területek kijelölésével – egyre több gazdálkodó előtt nyílik meg a lehetőség arra, hogy a gazdálkodásában tett önkéntes vállalások segítségével és annak megfelelő ellentételezése fejében hozzájáruljon a természeti értékek megőrzéséhez.

Reméljük, hogy kiadványunk mindenki számára segítséget nyújt ahhoz, hogy a megfelelő információk birtokában a gazdálkodók felelős döntést tudjanak hozni a programhoz való csatlakozásról, s ezáltal az agrárium és a természetvédelem együttműködése révén biztosítsuk az élhető vidék megőrzését.

Tartalomjegyzék

Az agrár-környezetgazdálkodási intézkedés az Új Magyarország Vidékfejlesztési Programban	5
Miért van szükség speciális természetvédelmi célprogramokra?	8
Mit kínál a Magas Természeti Értékű Területek programja?	8
Magas Természeti Értékű Területek szántóföldi művelési célprogramjai	9
Magas Természeti Értékű Területek gyepgazdálkodási célprogramjai	14
Szántóföldi gazdálkodás gyepgazdálkodássá alakításának célprogramja	16
Tudnivalók a támogatási rendszerhez történő csatlakozáshoz	17
Az MTÉT program kombinációs lehetőségei más területalapú intézkedésekkel	21
Az MTÉT célprogramok előírásainak természetvédelmi háttere	22
Mellékletek	27

Az agrár-környezetgazdálkodási intézkedés az Új Magyarország Vidékfejlesztési Programban

Magyarországon a mezőgazdasági művelés alatt álló területek az ország teljes területének kb. 65 %-ára terjednek ki. Ezen mutatók alapján hazánk az EU 27 tagállama közül Nagy-Britannia és Ciprus után a harmadik. Egyértelmű tehát, hogy amennyiben hazánk környezeti és természeti állapotában változást szeretnénk elérni, úgy a mezőgazdasági művelés valamilyen szintű befolyásolása megkerülhetetlen feladat.

Az agrár-környezetgazdálkodási intézkedések olyan keretet teremtenek erre, melyben a környezeti, természeti és élelmiszeralapanyag-előállításra vonatkozó célok találkoznak a vidékfejlesztési célokkal, így optimális esetben a földhasználók által önként vállalt célprogram előírások segítenek fenntartani a vidéki táj funkcióit és megőrizni a természet érzékeny rendszereit.

Az agrár-környezetgazdálkodási kifizetések forrásait az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alap (EMVA) adja. Az EMVA költségvetési kereteit hazánkban az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program osztja fel, az abban meghatározott prioritások mentén. Az ÚMVP-ben részletezett agrár-környezetgazdálkodási intézkedések elsősorban az alábbi feladatokra összpontosítanak.

Talajvédelem: a különböző talajdegradációs folyamatok (talajerózió, elsavanyodás, talajtömörödés) hatásainak csökkentése különböző agrotechnikai módszerek alkalmazásával. A környezetbarát tápanyag-gazdálkodás elterjesztésével a talaj negatív tápanyagmérlegének egyensúlyba hozása is kiemelt cél.

Felszíni és felszín alatti vizek védelme: a földhasználat-váltás elősegítésén és a környezetbarát tápanyag-gazdálkodás és növényvédelem gyakorlatán keresztül a vízbázisok védelme, a vízminőség javítása, a szennyezések lehetőségének csökkentése.

Természetvédelem: a mezőgazdasági földhasználat minden ágában (szántóművelés, gyepgazdálkodás, ültetvények) sokszínű, a természetközeli élőhelyek kialakításával és megőrzésével, a természetvédelmi szempontból értékes állat- és növényfajok számára megfelelő táplálkozó-, szaporodási- és pihenőhelyek biztosításával az aktív természetvédelem rendszerének kiterjesztése a cél. A biológiai sokféleség megőrzésének és növelésének fent említett eszközei elsődlegesen a Natura 2000 területek megőrzését és fejlesztését szolgálják.

Génmegőrzési célok: a különböző gazdálkodási rendszerekben a magas genetikai értéket képviselő és sokszor kihalással/genetikai erózióval fenyegetett mezőgazdasági szempontból értékes növény- és állatfajok/fajták kiemelt támogatást élveznek.

Levegőtisztosítás csökkentése: az extenzív, külterjes művelést és alacsony külső inputokat igénylő gazdálkodási módszereken és növénycsoportokon keresztül a célprogramok hozzájárulnak a mezőgazdaság által kibocsátott káros anyagok mennyiségének csökkentéséhez.

Az intézkedés fő céljai a vidéki területek fenntartható fejlődésének támogatása, a természet állapotának megőrzése, illetve javítása, a mezőgazdasági eredetű környezeti terhelés csökkentése, környezetvédelmi szolgáltatások biztosítása, a természeti erőforrások fenntartható használatán alapuló mezőgazdasági gyakorlat erősítése. A program kiemelten támogatja a biodiverzitás megőrzését, a természet, a víz, és a talaj védelmét a termőhelyi adottságoknak megfelelő termelési szerkezet kialakításával, a környezettudatos gazdálkodás és fenntartható tájhasználat megvalósításával.

Az agrár-környezetgazdálkodási intézkedések – hasonlóan az NVT-ben meghirdetettekhez – horizontális és zonális célprogramokra tagozódnak. A horizontális célprogramok általában olyan általános célok elérését szolgálják, melyek az ország teljes területén relevánsak, így például az extenzív gyepgazdálkodás, vagy a csökkentett vegyszerhasználattal végrehajtott integrált szántóföldi gazdálkodás elterjesztését. Ezen célprogramok az ország összes támogatásra jogosult területén igénybe vehetők.

Az agrár-környezetgazdálkodási intézkedések másik csoportját alkotják a zonális célprogramok. A zonális célprogramok minden esetben valamilyen jól meghatározható, egy adott földrajzi helyen jellemző természet- és környezetvédelmi problémát igyekeznek kezelni. Ilyen lehet például az ártéri tájgazdálkodáshoz kapcsolódó feladatok elvégzése, a szélerózió megelőzése, és ilyenek a Magas Természeti Értékű Területek

természetvédelmi célú célprogramjai. A zonális célprogramok jogosult területei a Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszerben is feltüntetésre kerülnek.

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrár-környezetgazdálkodási támogatások igénybevételének részletes feltételeiről szóló rendelet alapján az alábbi célprogramokban való részvételre lehet támogatási kérelmet benyújtani. A célprogramok közül vastag betűvel jelöltük a Magas Természeti Értékű Területeken igényelhető zonális célprogramokat. A célprogramok rendszerét az **1. ábra** mutatja be, míg a programokhoz tartozó kifizetési összegeket az **1. táblázat** tartalmazza.

1. ábra: A zonális természetvédelmi célprogramok az agrár-környezetgazdálkodási célprogramok rendszerében

	Szántóföldi célprogramok	Gyepgazdálkodás célprogramok	Ültetvény célprogramok	Vizes élőhely célprogramok
Zonális célprogramok	Kék vércse élőhely-fejlesztési előírásokkal	Túzok élőhely-fejlesztési előírásokkal		Természetes vizes élőhelyek, mocsarak, zombékók, sásos területek gondozása
	Túzok élőhely-fejlesztési előírásokkal			
	Vadlúd- és daruvédelmi előírásokkal	Élőhely-fejlesztési előírásokkal		Vizes élőhelyek létrehozása és kezelése
	Madár és apróvad élőhely-fejlesztési előírásokkal	Természetvédelmi célú gyeptelepítés		
	Szélerózió elleni előírásokkal	Környezetvédelmi célú gyeptelepítés		
	Vízerózió elleni előírásokkal			
Horizontális célprogramok	Ökológiai növénytermesztés	Ökológiai gyepgazdálkodás	Ökológiai gyümölcs-termesztés	Nádgazdálkodás
	Tanyás gazdálkodás		Hagyományos gyümölcsstermesztés	
	Integrált növénytermesztés	Extenzív gyepgazdálkodás	Integrált gyümölcsstermesztés	

1. táblázat: Az Agrár-környezetgazdálkodási Intézkedés kifizetési összegei

Célprogram csoport		Célprogram megnevezése	Támogatás mértéke euró/hektár			
			Szántó	Zöldség		
Szántóföldi növénytermesztés	horizontális	Integrált szántóföldi növénytermesztés (beleértve a szántóföldi zöldségtermesztést is)	155	171		
			ritka növény – 220	ritka növény – 231		
		Tanyás gazdálkodás célprogram (beleértve a szántóföldi zöldségtermesztést is)	184	196		
			ritka növény – 258	ritka növény – 261		
		Ökológiai szántóföldi növénytermesztés (beleértve a szántóföldi zöldségtermesztést is) – átállás alatti (Áa) és átállt (Át) növénytermesztés esetén	átállás alatti	212	359	
			átállt	161	203	
	zonális	Szántóföldi természetvédelmi zonális célprogramok				
		Tűzok élőhelyfejlesztési előírásokkal	303	évelő szálás pillangós takarmánynövény – 310		
		Vadlúd- és daruvédelmi előírásokkal	173			
		Madár- és apróvad élőhelyfejlesztési előírásokkal	220			
		Kék vércse élőhelyfejlesztési előírásokkal	233	évelő szálás pillangós takarmánynövény – 267		
Talajvédelmi/erózióvédelmi célú szántóföldi gazdálkodás						
Vízérozó elleni	211					
Szélérozó elleni	213					
Gyepgazdálkodás	horizontális	Extenzív gyepgazdálkodás	Legeltetés	Kaszálás		
			108	71		
		Natura 2000 – 77	Natura 2000 – 40			
		Ökológiai gyepgazdálkodás	116	79		
	zonális	Gyepgazdálkodási természetvédelmi célú zonális célprogramok				
		Tűzok élőhelyfejlesztési előírásokkal	Legeltetés	Kaszálás		
			155	116		
		Natura 2000 – 117	Natura 2000 – 78			
		Élőhelyfejlesztési előírásokkal	139	116		
			Natura 2000 – 101	Natura 2000 – 78		
		Szántóterületek gyepgazdálkodással alakításának célprogramjai				
Környezetvédelmi célú gyeptelepítés	1. év – 238 2. év – 279	Natura 2000 2. év – 241				
Természetvédelmi célú gyeptelepítés	1. év – 238 2. év – 305	Natura 2000 2. év – 267				
Ültetvényes gazdálkodás	horizontális	Integrált gyümölcs- és szőlőtermesztés	Almatermésűek – 704			
			Bogyós – 341			
			Csonthéjas/héjas – 518			
			Szőlő – 486			
		Ökológiai gyümölcs- és szőlőtermesztés – átállás alatti és átállt ültetvénytermesztés esetén	átállás alatti	átállt	Almatermésűek – 900	Almatermésűek – 722
					Csonthéjas/héjas – 859	Csonthéjas/héjas – 557
					Bogyós – 757	Bogyós – 365
					Szőlő – 827	Szőlő – 525
					Vegyes – 859	Vegyes – 557
		Hagyományos gyümölcstermesztés	Almatermésűek – 600			
Csonthéjas/héjas – 355						
Vegyes – 478						
Vizes élőhelyeken történő gazdálkodás	hori-zontális	Nádgazdálkodás	61			
	zonális	Vizes élőhelyekhez kapcsolódó zonális célprogramok				
		Természetes vizes élőhelyek mocsarak, zombékok, sásos területek gondozása	115			
Vizes élőhelyek létrehozása és kezelése	195					

Miért van szükség speciális természetvédelmi célprogramokra?

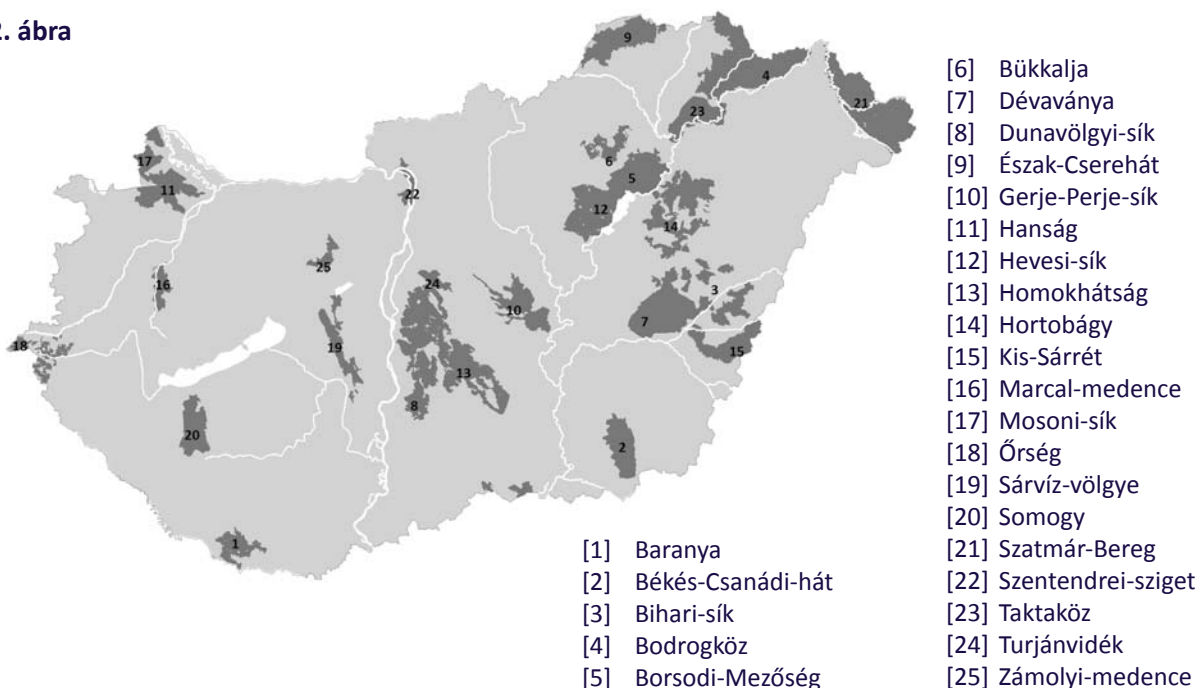
A mezőgazdasági élőhelyekhez kötődő természeti sokféleség Európaszerte csökken. A csökkenés okai között kell említeni a mezőgazdaság intenzitásának növekedését, a vegyszerhasználat fokozódó mértékét, a tápanyag-utánpótlás nem megfelelő végrehajtását, az egysíkú természetési rendszerek kialakulását és a technológiai fejlődés azon vívmányait, melyek nincsenek tekintettel a természeti rendszerek működésére. Míg egyes területeken a mezőgazdasági tevékenység intenzitásának növekedése okoz gondot, máshol komoly természetvédelmi aggályokat vethet fel a területek alulhasznosítása. A megfelelő gazdálkodás elmaradása teret engedhet a nem kívánatos **szukcessziós folyamatoknak** (például erdők közé beékelődő gyepek cserjésedése), valamint hozzájárul az **invazív, termőhelyidegen fajok** terjedéséhez. A mezőgazdasági területeken bekövetkező biodiverzitás-csökkenés mára nem csupán azokat az érzékeny madárfajokat veszélyezteti, melyek kiemelt természetvédelmi oltalomban részesülnek (pl. túzok, haris), hanem az olyan közönségesnek mondható fajok esetében is tartósan csökkenő tendenciát mutatnak az állományvizsgálatok, mint például a bibic, a sordély, a barázdabillegető vagy éppen a mezei veréb. Az állománycsökkenés az Európai Unió régi tagországaiban kritikus szinteket ért el az elmúlt évtizedekben, így joggal kell tartani egyes madárpopulációk teljes összeomlásától és esetlegesen bizonyos fajok eltűnésétől. Meggyőződésünk, hogy a természetvédelmi célú zonális célprogramok bevezetésével, és minél szélesebb körben történő elterjesztésével ezek a kedvezőtlen folyamatok megállíthatók és a folytonosság biztosításával idővel vissza is fordíthatók.

Mit kínál a Magas Természeti Értékű Területek programja?

Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program zonális természetvédelmi célprogramjai olyan konkrétan lehatárolt, ún. Magas Természeti Értékű Területeken támogatják a gazdákat a természetkímélő gazdálkodási módok kialakításában és fenntartásában, ahol a mezőgazdasági hasznosítás folytatása különösen fontos feltétele az élővilág, a tájkép valamint az épített és történeti értékek hosszú távú megőrzésének. Ennek érdekében olyan **gazdálkodási előírásokat**, csomagokat fogalmaz meg, amelyek **önkéntes vállalásáért és teljesítéséért** területalapú, vissza nem térítendő **kifizetés illeti meg a gazdálkodót**. A kifizetés nagysága arányos a választott előírás-csomag összetettségével, várható környezeti, valamint a termelés gazdasági eredményét befolyásoló hatásával.

A 2002-ben kísérleti jelleggel **11 modellterületen indult ÉTT program, 2004-ben** – a MePAR rendszerben már szereplő – **15 mintaterületen folytatódott. 2009-től** – az időközben elvégzett felülvizsgálat alapján – **további tíz területen, összesen 25 kijelölt helyen indulhat újra** – most már **MTÉT (Magas Természeti Értékű Területek)** néven a program. A jelenlegi területeket a 2. ábra mutatja.

2. ábra

A jelentős területi növekedés mellett a program 2009. évi meghirdetésének egyik új eleme a belső zónarendszerek kialakítása, amelynek értelmében **minden egyes Magas Természeti Értékű Terület további A, B, és C zónára tagolódik**. A zónarendszer szerepe kettős, mivel egyrészt **meghatározza, hogy a gazdálkodó mely célprogramok igénylésére jogosult** (lsd. betétlap), másrészt azt is befolyásolja, hogy a támogatási kérelmek elbírálása során a gazdálkodó **hány pontot szerezhet**.

Az igényelhető célprogramok körének zónánkénti rögzítését az indokolta, hogy az egyes célprogramok kiemelt fajainak előfordulása, jelenléte az MTÉT-eken belül a legtöbb esetben nem egyöntetű. A zónarendszer segítségével a különböző célprogramok a védendő fajok által valóban használt területekre koncentrálnak. A zónák pontozási rendszerben (1. számú melléklet) való megjelenítésével biztosítható, hogy a természetvédelmi szempontból kiemelten fontos területek (pl.: túzok fészkelő-, és dürgőhelyek) nagyobb biztonsággal juthassanak az agár-környezetgazdálkodási kifizetésekhez.

Magas Természeti Értékű Területek szántóföldi művelési célprogramjai

Jogosultsági feltételek:

- a legkisebb támogatható terület 1 hektár;
- a kötelezettségvállalással érintett egybefüggő területnek jogosult MTÉT egységen kell elhelyezkednie;
- egy tábla területe 0,3-75 hektár lehet;
- a támogatás minden szántóföldi növény- és zöldségfélére, valamint ültetvény módjára természet- és zöldségfélékre igényelhető a rizs, az energiacékló, az energetikai céllal telepített kínai nád, valamint a fás szárú energetikai célú ültetvény kivételével.

1. Szántóföldi növénytermesztés túzok élőhely-fejlesztési előírásokkal célprogram

A támogatás célja a regionális, ökológiai szempontú, fenntartható mezőgazdasági földhasználat, a természetvédelmi, illetve környezetvédelmi szempontok érvényesülésének elősegítése, valamint olyan gazdálkodási módok elterjesztése, amelyek segítik megőrizni a tájegységek természeti értékeit. A célprogram kiemelt célja a **túzok, ugartyúk, a szalakóta, parlagi sas, kerecsensólyom, hamvas rétihéja és egyéb, szántóföldi élőhelyhez kötődő védett madárfajok** élőhelyeinek megfelelő kezelése, valamint a mezőgazdasági biológiai sokféleség fenntartása, növelése.

A célprogram általános előírásai:

- a támogatási időszak kezdetét megelőző gazdálkodási évben vagy az első gazdálkodási évben, majd a célprogram utolsó gazdálkodási évében akkreditált laboratóriumban bővített talajvizsgálat végeztetése;
- a talajvizsgálati eredmények alapján évente tápanyag-gazdálkodási terv készítése és végrehajtása;
- évente földhasználati terv készítése és végrehajtása;
- hígtrágya, szennyvíz, szennyvíziszap és szennyvíziszapot tartalmazó komposzt felhasználása tilos;
- melioráció és öntözés nem végezhető;
- rágcsálóirtó szerek és talajfertőtlenítő szerek alkalmazása tilos;
- rovarölő szerek nem alkalmazhatók, kivéve a repce, a mustár, illetve az olajretek rovarirtását;
- március 1. és július 31. között a munkavégzés kizárólag napkeltétől napnyugtáig megengedett;
- fokozottan védett, földön fészkelő madárfaj* fészkeinek, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve kaszálást azonnal abba kell hagyni, és haladéktalanul értesíteni kell az illetékes állami természetvédelmi szervet. A földhasználó értesítésétől számított 3 munkanapon belül a természetvédelmi szerv köteles a földhasználót a kaszálásra, illetve betakarításra vonatkozó feltételekről tájékoztatni. Amennyiben a megadott határidőn belül nem érkezik válasz, akkor a megkezdett munkavégzés a következő pont figyelembevételével folytatható;
- a talált fészkek körül 0,5 - 1 hektáros védőterületet kell kialakítani a természetvédelmi szerv javaslata alapján.

* például haris, túzok, ugartyúk, széki lile, réti fülesbagoly, széki csér, piros lábú cankó, hamvas rétihéja, nagy goda

További előírások évelő szálas pillangós takarmánynövények termesztése esetén:

- a célprogram 5 éve alatt a célprogramba bevitt teljes területen évelő szálas pillangós takarmánynövényeket (évelő szálas pillangósok, vagy azok keveréke, illetve füves keveréke) kell termesztetni;
- tápanyag-utánpótlás tilos, kizárólag telepítéskor és felülvetéskor megengedett legfeljebb 90 kg/ha/gazdálkodási év nitrogén-hatóanyag mennyiség kijuttatása;
- kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szer hatóanyagok alkalmazása engedélyezett;
- a lucerna felülvetése 5 év alatt egy alkalommal végezhető augusztus-szeptember hónapban;
- évelő szálas pillangós takarmánynövények betakarítása esetén:
 - o minden kaszáláskor táblánként legalább 5%, de legfeljebb 10% kaszátlan területet kell hagyni, a tábla szélével érintkezően;
 - o madárbarát kaszálási módszert kell alkalmazni;
 - o kaszálásnál vadriasztó lánc használata kötelező;
 - o évelő szálas pillangós takarmánynövények teljes területének kijelölt legalább 50%-án az első növedék június 15. után vágható le, a teljes terület másik legfeljebb 50%-án az első növedék április 25-ig, a második növedék június 30. után vágható le azzal, hogy az első növedék levágása során a Dunavölgyi-sík, a Homokhátság, valamint a Hortobágy MTÉT esetében az első kaszálás legkorábbi időpontja június 30.;
 - o kaszálás megkezdése előtt legalább 5 nappal írásban, elektronikus úton vagy telefaxon, illetve e-mail címen be kell jelenteni az illetékes állami természetvédelmi szervnek a kaszálás pontos helyét és tervezett kezdeti időpontját.

További előírások vegyes szántóföldi növénytermesztés esetén:

- a vetésváltás szabályainak betartása;
- kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szer hatóanyagok alkalmazása;
- tápanyag-utánpótlás során a műtrágyával kijuttatott nitrogén hatóanyag mennyisége nem haladhatja meg a 90 kg/ha/gazdálkodási év mértéket;
- a célprogram 5 éve alatt a célprogramba bevitt teljes területen a következő vetésszerkezet betartása kötelező fővetésű növények tekintetében: legalább 20% kalászos gabona, legalább 20% szálas pillangós takarmánynövény (szálas pillangósok, vagy azok keveréke, illetve füves keveréke), legalább 20% zöldugor, legalább 10% őszi repce, legfeljebb 20% egyéb kultúra;
- a tábla szélein legalább 6 méter széles növényvédő szer mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni;
- repce esetén a teljes repceterületnek az illetékes állami természetvédelmi szerv által kijelölt legalább 5, de legfeljebb 10%-án a madarak téli táplálékának biztosítása céljából a hőeltakarítás kötelező;
- kalászos gabonák betakarítása esetén minimum 25 cm magas tarlót kell hagyni;
- a vetésszerkezetben szereplő szálas pillangós takarmánynövény betakarítása esetén is alkalmazni kell ugyanezen célprogramnak az évelő szálas pillangós takarmánynövények betakarítására vonatkozó előírásait.

2. Szántóföldi növénytermesztés vadlúd- és daruvédelmi előírásokkal célprogram

A támogatás célja a vonulásuk során az ország egyes jellemző tájait érintő, jelentős **lúd-, réce- és daruállományok számára megfelelő őszi-téli táplálkozóhely biztosítása**, az általános madárvédelmi szántóföldi előírások mellett a speciális vetésszerkezet és a betakarítás korlátozásával a táplálékbázis megteremtése, az apróvad fajok életfeltételeinek javítása, valamint a mezőgazdasági biológiai sokféleség fenntartása, növelése.

A célprogram előírásai:

- a támogatási időszak kezdetét megelőző gazdálkodási évben vagy az első gazdálkodási évben, majd a célprogram utolsó gazdálkodási évében akkreditált laboratóriumban bővített talajvizsgálat végeztetése;
- a talajvizsgálati eredmények alapján évente tápanyag-gazdálkodási terv készítése és végrehajtása;
- évente földhasználati terv készítése és végrehajtása;

- tápanyag-utánpótlás során a műtrágyával ki-juttatott nitrogén hatóanyag mennyisége nem haladhatja meg a 90 kg/ha/gazdálkodási év mértéket;
- hígtrágya, szennyvíz, szennyvíziszap és szennyvíziszapot tartalmazó komposzt felhasználása tilos;
- melioráció és öntözés nem végezhető;
- kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szer hatóanyagok alkalmazása;
- rágcsálóirtó szerek és talajfertőtlenítő szerek alkalmazása tilos;
- rovarölő szerek nem alkalmazhatók, kivéve a repce, a mustár, illetve az olajretek rovarirtását;
- szálás pillangós takarmánynövények betakarítása esetén:
 - o minden kaszáláskor táblánként legalább 5%, de legfeljebb 10% kaszátlan területet kell hagyni a tábla közepén;
 - o madárbarát kaszálási módszert kell alkalmazni;
 - o kaszálásnál vadriasztó lánc használata kötelező;
 - o kaszálás megkezdése előtt legalább 5 nappal írásban, elektronikus úton vagy telefonon, illetve e-mail címen be kell jelenteni az illetékes állami természetvédelmi szervnek a kaszálás pontos helyét és tervezett kezdési időpontját;
- o fokozottan védett, földön fészkelő madárfaj fészkeknek, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve kaszálást azonnal abba kell hagyni, és haladéktalanul értesíteni kell az illetékes állami természetvédelmi szerv kijelölt munkatársát. A földhasználó értesítésétől számított 3 munkanapon belül a természetvédelmi szerv köteles a földhasználót a kaszálásra, illetve betakarításra vonatkozó feltételekről tájékoztatni. Amennyiben a megadott határidőn belül nem érkezik válasz, akkor a megkezdett munkavégzés a terület bármely részén folytatható;
- a vetésváltás szabályainak betartása;
- a célprogram 5 éve alatt a célprogramba bevitt teljes területen a következő vetésszerkezet betartása kötelező fővetésű növények tekintetében: legalább 30% kalászos gabona, legalább 20% szemeskukorica, legalább 20% szálás pillangós takarmánynövény (szálás pillangósok, vagy azok keveréke illetve füves keveréke), legalább 20% zöldugár, legfeljebb 10% egyéb kultúra;
- a szemeskukorica egy vagy több táblán elhelyezkedő teljes területének legalább 10%-án betakarítás előtt az érett állapotban lévő, lábon álló kukoricát szárzúzóval le kell zúzni, és a területet műveletlenül kell hagyni legalább február 28-ig.

3. Szántóföldi növénytermesztés madár- és apróvad élőhelyfejlesztési előírásokkal célprogram

A támogatás célja a **vadonélő madarakra, apróvadra káros hatások csökkentése** a növényvédő szerek korlátozott alkalmazásával, növényvédő szer mentes táblaszegélyek kialakításával, megfelelő betakarítási és növényápolási technológiák alkalmazásával, kevesebb műtrágya felhasználásával. A célprogram további fontos célja a **különböző ragadozó madarak, illetve a fogoly és fűrj életfeltételeinek biztosítása**, valamint a mezőgazdasági biológiai sokféleség fenntartása, növelése.

A célprogram előírásai:

- a támogatási időszak kezdetét megelőző gazdálkodási évben vagy az első gazdálkodási évben, majd a célprogram utolsó gazdálkodási évében akkreditált laboratóriumban bővített talajvizsgálat végeztetése;
- a talajvizsgálati eredmények alapján évente tápanyag-gazdálkodási terv készítése és végrehajtása;
- évente földhasználati terv készítése és végrehajtása;
- tápanyag-utánpótlás során a műtrágyával ki-juttatott nitrogén hatóanyag mennyisége nem haladhatja meg a 90 kg/ha/gazdálkodási év mértéket;
- hígtrágya, szennyvíz, szennyvíziszap és szennyvíziszapot tartalmazó komposzt felhasználása tilos,
- melioráció és öntözés nem végezhető;
- kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szer hatóanyagok alkalmazása;
- rágcsálóirtó szerek és talajfertőtlenítő szerek alkalmazása tilos;
- rovarölő szerek nem alkalmazhatók, kivéve a repce, a mustár, illetve az olajretek rovarirtását;

- szálas pillangós takarmánynövények betakarítása esetén:
 - o minden kaszáláskor táblánként legalább 5%, de legfeljebb 10% kaszátlan területet kell hagyni, a tábla szélével érintkezően;
 - o madárbarát kaszálási módszert kell alkalmazni;
 - o kaszálásnál vadriasztó lánc használata kötelező;
 - o kaszálás megkezdése előtt legalább 5 nappal írásban, elektronikus úton vagy telefaxon, illetve e-mail címen be kell jelenteni az illetékes állami természetvédelmi szervnek a kaszálás pontos helyét és tervezett kezdési időpontját;
 - o fokozottan védett, földön fészkelő madárfaj fészkeinek, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve kaszálást azonnal abba kell hagyni, és haladéktalanul értesíteni kell az illetékes állami természetvédelmi szerv kijelölt munkatársát. A földhasználó értesítésétől számított 3 munkanapon belül a természetvédelmi szerv köteles a földhasználót a kaszálásra, illetve betakarí-

tásra vonatkozó feltételekről tájékoztatni. Amennyiben a megadott határidőn belül nem érkezik válasz, akkor a megkezdett munkavégzés a terület bármely részén folytatható;

- a vetésváltás szabályainak betartása;
- a táblán egy gazdálkodási évben egyszer szabad gyomirtó szert használni;
- a tábla szélein legalább 3 méter széles növényvédő szer mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni;
- a célprogram 5 éve alatt a célprogramba bevitt teljes területen a következő vetésszerkezet betartása kötelező fővetésű növények tekintetében: legalább 30% kalászos gabona, legalább 20% szálas pillangós takarmánynövény (szálas pillangósok, vagy azok keveréke illetve füves keveréke), legalább 10% zöldugár, legfeljebb 25% egyéb kultúra;
- a célprogram 5 éve alatt legfeljebb egyszer végezhető középmező- vagy mélylazítás.

4. Szántóföldi növénytermesztés kék vércse élőhely-fejlesztési előírásokkal célprogram

A támogatás célja a regionális, ökológiai szempontú, fenntartható mezőgazdasági földhasználat, a természetvédelmi, illetve környezetvédelmi szempontok érvényesülésének elősegítése, valamint olyan gazdálkodási módok elterjesztése, amelyek segítik megőrizni a tájegységek természeti értékeit. A célprogram kiemelt célja a **kék vércse, a szalakóta, parlagi sas, kerecsensólyom és egyéb**, szántóföldi élőhelyhez kötődő védett madárfajok élőhelyeinek megfelelő kezelése, valamint a mezőgazdasági biológiai sokféleség fenntartása, növelése.

A célprogram általános előírásai:

- a támogatási időszak kezdetét megelőző gazdálkodási évben vagy az első gazdálkodási évben, majd a célprogram utolsó gazdálkodási évében akkreditált laboratóriumban bővített talajvizsgálat végeztetése;
- talajvizsgálati eredmények alapján évente tápanyag-gazdálkodási terv készítése és végrehajtása;
- évente földhasználati terv készítése és végrehajtása;
- hígrágya, szennyvíz, szennyvíziszap és szennyvíziszapot tartalmazó komposzt felhasználása tilos;
- melioráció és öntözés nem végezhető;
- rágcsálóirtó szerek és talajfertőtlenítő szerek alkalmazása tilos;
- rovarölő szerek nem alkalmazhatók, kivéve a repce, a mustár, illetve az olajretek rovarirtását;
- március 1. és július 31. között a munkavégzés csak napkeltétől napnyugtáig megengedett;
- fokozottan védett, földön fészkelő madárfaj fészkeinek, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve kaszálást azonnal abba kell hagyni, és haladéktalanul értesíteni kell az illetékes állami természetvédelmi szervet. A földhasználó értesítésétől számított 3 munkanapon belül a természetvédelmi szerv köteles a gazdálkodót a kaszálásra, illetve betakarításra vonatkozó feltételekről tájékoztatni. Amennyiben a megadott határidőn belül nem érkezik válasz, akkor a megkezdett munkavégzés a terület bármely részén folytatható.

További előírások évelő szálas pillangós takarmánynövények termesztése esetén:

- a célprogram 5 éve alatt a célprogramba bevitt teljes területen évelő szálas pillangós takarmánynövényeket (évelő szálas pillangósok, vagy azok keveréke illetve füves keveréke) kell termesztetni;
- tápanyag-utánpótlás tilos, kizárólag telepítéskor és felületéskor megengedett, amelynek során a műtrágyával kijuttatott nitrogén-hatóanyag mennyisége nem haladhatja meg a 90 kg/ha/gazdálkodási év mértéket ;
- kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szer hatóanyagok alkalmazása lehetséges;
- a lucerna felületése 5 év alatt egy alkalommal végezhető augusztus-szeptember hónapban;
- évelő szálas pillangós takarmánynövények betakarítása esetén:
 - o minden kaszáláskor táblánként legalább 5%, de legfeljebb 10% kaszálatlan területet kell hagyni, a tábla szélével érintkezően;
 - o madárbarát kaszálási módszert kell alkalmazni;
 - o kaszálásnál vadriasztó lánc használata kötelező;
 - o a célprogramba bevitt táblákon a kaszálást táblánként eltérő napon kell elvégezni;
 - o évelő szálas pillangós takarmánynövények teljes területének lekaszálását az első kaszálás esetében május 20-ig, a második kaszálás esetében június 30-ig be kell fejezni;
 - o 3 hektárnál nagyobb tábla esetében minden kaszálásnál a táblát két egyenlő részre kell osztani, az első 50% kaszálásának befejezését követően a másik 50% kaszálását csak 10 nappal később lehet elkezdni;
 - o kaszálás megkezdése előtt legalább 5 nappal írásban, elektronikus úton vagy telefaxon , illetve e-mail címen be kell jelenteni az illetékes állami természetvédelmi szervnek a kaszálás pontos helyét és tervezett kezdési időpontját.

További előírások vegyes szántóföldi növénytermesztés esetén:

- a vetésváltás szabályainak betartása;
- kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása;
- utánpótlás során a műtrágyával kijuttatott nitrogén hatóanyag mennyisége nem haladhatja meg a 90 kg/ha/gazdálkodási év mértéket;
- a célprogram 5 éve alatt a célprogramba bevitt teljes területen a következő vetésszerkezet betartása kötelező fővetésű növények tekintetében: legfeljebb 30% kalászos gabona, legalább 20% szálas pillangós takarmánynövény (szálas pillangósok, vagy azok keveréke illetve füves keveréke), legalább 20% zöldugor, legfeljebb 20% egyéb kultúra;
- a tábla szélein legalább 6 méter széles növényvédő szer mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni;
- zöldugor szárazítása, kaszálása esetén:
 - o a célprogramba bevitt területeken a szárazítást, kaszálást táblánként eltérő napon kell elvégezni;
 - o 3 hektárnál nagyobb tábla esetében minden szárazításánál, kaszálásnál a táblát két egyenlő részre kell osztani, az első 50 % szárazításának, kaszálásának befejezése után a másik 50 % szárazítását, kaszálását csak 10 nappal később lehet elkezdni;
 - o madárbarát kaszálási, szárazítási módszert kell alkalmazni;
 - o szárazításnál, kaszálásnál vadriasztó lánc használata kötelező;
 - o szárazítás, kaszálás megkezdése előtt legalább 5 nappal írásban, elektronikus úton vagy telefaxon , illetve e-mail címen be kell jelenteni az illetékes állami természetvédelmi szervnek a szárazítás, kaszálás pontos helyét és tervezett kezdési időpontját.
- a vetésszerkezetben szereplő szálas pillangós takarmánynövény betakarítása esetén is alkalmazni kell a célprogramnak az évelő szálas pillangós takarmánynövények betakarítására vonatkozó előírásait.

A korábban említett három (A, B, C) zóna mellett a kék vércse célprogram igénylésére is jogosult területek minden esetben külön zónát alkotnak A/2, B/2, vagy C/2 megjelöléssel, attól függően, hogy a támogatási kérelmek bírálata során melyik zónával azonos pontértéket kapnak.

Magas Természeti Értékű Területek gyepgazdálkodási célprogramjai

Jogosultsági feltételek:

- a legkisebb támogatható terület 1 hektár;
- a jogosult gyepterület a MePAR-ban lehatárolt MTÉT egységen egységen helyezkedik el;
- egy tábla területe legalább 0,3 hektár;
- a célprogramba bevitt gyepterületre vonatkozóan legalább 0,2 állategység/ha legeltethető állatállományt kell biztosítani;
- a legeltethető állatfajok: szarvasmarhafélék, lófélék; juh, kecske;
- az Egységes Nyilvántartási és Azonosítási Rendszerben az állatállomány tartójaként a támogatást igénylőnek kell szerepelnie.

1. Gyepgazdálkodás túzok élőhely-fejlesztési előírásokkal célprogram

A támogatás célja a környezetbarát gazdálkodás módszereinek alkalmazása, amely fenntartja az MTÉT egységek magas természetes élőhelyeit és értékeit, valamint a **túzok, ugar-tyúk, szalakóta, parlagi sas, kerecsensólyom, kék vércse, hamvas rétihéja madárfajok állományainak védelme**, élőhelyeinek fenntartása és kialakítása. A célprogram további célja a mezőgazdasági biológiai sokféleség fenntartása, növelése.

A program előírásai legeltetés esetén

- a legeltetett területen legalább 0,2 ÁE/ha legeltetési sűrűség alkalmazása;
- a gyepek túllegeltetése tilos;
- pásztoroló vagy szakaszolt legeltetést kell alkalmazni;
- felülvetés, vegyszeres gyomirtás, műtrágyázás, öntözés, valamint a legelő állatok által elhullajtott trágyától eltekintve egyéb szerves trágyázás tilos;
- fogasolás, gypszellőztetés tilos;
- kaszálás évente egy alkalommal engedélyezett, úgy hogy a célprogram kaszálásra vonatkozó előírásait maradéktalanul be kell tartani;
- a területen mindennemű vízelvezetés tilos;
- villanypásztor csak az illetékes állami természetvédelmi szerv előzetesen kiadott, a célprogram 5. évére vonatkozó írásos véleménye alapján alkalmazható;
- a célprogramba bevitt teljes gyepterület legfeljebb 50%-án túzok költőhelyet kell kijelölni az illetékes állami természetvédelmi szerv írásos véleménye alapján, ahol csak május 31. után folytatható legeltetés;
- kaszálás megkezdése előtt legalább 5 nappal írásban, elektronikus úton vagy telefaxon, illetve e-mail címen be kell jelenteni az illetékes állami természetvédelmi szervnek a kaszálás pontos helyét és tervezett kezdési időpontját;
- őszi tisztító kaszálás elvégzése kötelező;

A program előírásai kaszálás esetén:

- felülvetés, vegyszeres gyomirtás, műtrágyázás, szerves trágyázás és öntözés tilos;
- fogasolás, gypszellőztetés tilos;
- szénabetakarításnál a levágott növényi részeket 1 hónapon belül le kell hordani a gyepterületről;
- minden kaszáláskor táblánként legalább 10%, de legfeljebb 15% kaszalatlan területet kell hagyni, kaszálásonként eltérő területen;
- madárbarát kaszálási módszert kell alkalmazni;
- kaszálásnál vadriasztó lánc használata szükséges;
- a területen mindennemű vízelvezetés tilos;
- széna betakarításakor a munkavégzés csak napkeltétől napnyugtáig megengedett;
- az első kaszálás június 15. után kezdhető meg azzal, hogy a Dunavölgyi-sík a Homokhátság, valamint a Hortobágy MTÉT esetében a kaszálás legkorábbi időpontja június 30.;
- kaszálás megkezdése előtt legalább 5 nappal írásban, elektronikus úton vagy telefaxon, illetve e-mail címen be kell jelenteni az illetékes állami természetvédelmi szervnek a kaszálás pontos helyét és tervezett kezdési időpontját;
- fokozottan védett, földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve kaszálást azonnal be kell fejezni és haladéktalanul értesíteni kell az illetékes állami természetvédelmi szerv kijelölt munkatársát. A földhasználó értesítésétől számított 3 munkanapon belül a természetvédel-

mi szerv köteles a gazdálkodót a kaszálásra, illetve betakarításra vonatkozó feltételekről tájékoztatni. Amennyiben a megadott határidőn belül nem érkezik válasz, akkor a megkezdett munkavégzés a következő pontok figyelembevételével folytatható;

- a talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kell kialakítani a természetvédelmi szerv javaslata alapján;
- a gazdálkodási év során kizárólag kaszálás történik.

2. Gyepgazdálkodás élőhely-fejlesztési előírásokkal célprogram

A támogatás célja a **nedves rétek fokozottan védett, földön fészkelő madárfajainak (harris, hamvas rétihéja, réti fülesbagoly) fészkelő- és táplálkozó helyének fenntartása** e rétek megőrzésével és kíméletes hasznosításával, továbbá egyéb védett fajok élőhelyeinek biztosítása, mint például **rákosi vipera, különböző orchidea fajok, kockás lilium, szibériai nőszirm, kígyógyökerű keserűfű, nyári tőzike, réti iszalag, kornistárnics**. A célprogram céljai közé tartozik a védőzónák kialakítása a térség sérülékeny természeti területei körül, valamint a mezőgazdasági biológiai sokféleség fenntartása, növelése.

A program előírásai legeltetés esetén

- a legeltetett területen legalább 0,2 ÁE/ha legeltetési sűrűség alkalmazása;
- a gyepek túllegeltetése tilos;
- pásztoroló vagy szakaszolt legeltetést kell alkalmazni,
- felületés, vegyszeres gyomirtás, műtrágyázás, öntözés, valamint a legelő állatok által elhullajtott trágyától eltekintve egyéb szerves trágyázás tilos;
- fogasolás, gypszellőztetés tilos;
- kaszálás évente egy alkalommal engedélyezett, úgy hogy a célprogram kaszálásra vonatkozó előírásait maradéktalanul be kell tartani;
- a területen mindennemű vízvezetés tilos;
- villanypásztor csak az illetékes állami természetvédelmi szerv előzetesen kiadott, a célprogram 5 évre vonatkozó írásos véleménye alapján alkalmazható;
- kaszálás megkezdése előtt legalább 5 nappal írásban, elektronikus úton vagy telefaxon, illetve e-mail címen be kell jelenteni az illetékes állami természetvédelmi szervnek a kaszálás pontos helyét és tervezett kezdési időpontját;
- fokozottan védett, földön fészkelő madárfaj fészkeknek, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve kaszálást azonnal abba kell hagyni, és haladéktalanul értesíteni kell az illetékes állami természetvédelmi szerv kijelölt munkatársát. A földhasználó értesítésétől számított 3 munkanapon belül a természetvédelmi szerv köteles a földhasználót a kaszálásra, illetve betakarításra vonatkozó feltételekről tájékoztatni. Amennyiben a megadott határidőn belül nem érkezik válasz, akkor a megkezdett munkavégzés a terület bármely részén folytatható;
- őszi tisztító kaszálás elvégzése kötelező

A program előírásai kaszálás esetén:

- felületés, vegyszeres gyomirtás, műtrágyázás, szerves trágyázás és öntözés tilos;
- fogasolás, gypszellőztetés tilos;
- szénabetakarításnál a levágott növényi részeket 1 hónapon belül le kell hordani a gyepterületről;
- minden kaszáláskor táblánként legalább 10%, de legfeljebb 15% kaszátlan területet kell hagyni, kaszálásonként eltérő területen;
- madárbarát kaszálási módszert kell alkalmazni;
- kaszálásnál vadriasztó lánc használata szükséges;
- a területen mindennemű vízvezetés tilos;
- az első kaszálás a célprogramba bevitt teljes gyepterület kijelölt legfeljebb 50%-án július 31. után kezdhető el – kivéve az Őrség-vendvidék, valamint a Hanság MTÉT-t, ahol a kaszálás a célprogramba bevitt teljes gyepterület 50%-án június 1. előtt, a másik 50 %-án július 15. után – az illetékes állami természetvédelmi szerv véleménye alapján;
- kaszálás megkezdése előtt legalább 5 nappal írásban, elektronikus úton vagy telefaxon, illetve e-mail címen be kell jelenteni az illetékes állami természetvédelmi szervnek a kaszálás pontos helyét és tervezett kezdési időpontját;
- a gazdálkodási év során kizárólag kaszálás történik.

Szántóföldi gazdálkodás gyepgazdálkodássá alakításának célprogramja

Természetvédelmi célú gyeptelepítés célprogram

A támogatás célja a **magas biodiverzitású gyepterületek kiterjedésének növelése**, a mezőgazdasági biológiai sokféleség fenntartása, növelése. A természetkímélő gyephasznosítási technológia lehetővé teszi a környező természetes és természetközeli gyepterületek karakterfajainak betelepülését az átalakítandó szántóra, és ezzel rövid időn belül **a természeteshez hasonló gyep társulás jöhet létre**.

Jelen célprogram esetében csak azok a gazdálkodók igényelhetnek támogatást, akik a gyeptelepítést a nem termelő mezőgazdasági beruházások intézkedés keretén belül – vagy az agrár-erdészeti rendszerek intézkedés keretén belül – valósítják meg. Az említett intézkedések által biztosított támogatások igénybevételenek részletes szabályait a 33/2008. (III. 27.) FVM rendelet, valamint a 46/2009. (IV. 16.) FVM rendelet tartalmazza.

Jogosultsági feltételek:

- a legkisebb támogatható terület 1 hektár;
- olyan kötelezettségvállalással érintett egybefüggő szántó művelési módú terület, amely a MePAR-ban lehatárolt MTÉT egységen egységen helyezkedik el;
- egy tábla területe legalább 0,3 hektár;
- a célprogramba bevitt területre vonatkozóan a célprogram 2. évétől legalább 0,1 állategység/ha legeltethető állatállomány megléte;
- legeltethető állatfajok: szarvasmarhafélék, lófélék, juh;
- az Egységes Nyilvántartási és Azonosítási Rendszerben az állatállomány tartójaként a támogatást igénylőnek kell szerepelnie.

A célprogram előírásai a célprogram első évében

- földhasználat és művelési ág váltás;
- a létrehozott gyepterületen vegyszeres gyomirtás egy alkalommal engedélyezett;
- csak kaszálás megengedett egy alkalommal, a legeltetés nem;
- kaszálás csak június 15-e után lehetséges;
- kaszálás megkezdése előtt legalább 5 nappal írásban, elektronikus úton vagy telefaxon, illetve e-mail címen be kell jelenteni az illetékes állami természetvédelmi szervnek a kaszálás pontos helyét és tervezett kezdési időpontját.

A célprogram előírásai a célprogram második évétől

- A terület MTÉT célprogram-jogosultságaitól függően a „Gyepgazdálkodás túzok élőhely-fejlesztési előírásokkal” célprogram vagy a „Gyepgazdálkodás élőhely-fejlesztési előírásokkal célprogram” előírásainak betartása.

2. táblázat: Az egyes MTÉT-eken igénybe vehető célprogramok (a zónánkénti célprogram-jogosultságokat a betétlap tartalmazza)

Jogosult MTÉT egységek megnevezése	Szántóföldi növénytermesztés				Gyepgazdálkodás		
							
	túzok élőhely-fejlesztés	vadlúd- és daruvédelem	madár- és apróvad élőhely-fejlesztés	kék vércse élőhely-fejlesztés	túzok élőhely-fejlesztés	élőhely-fejlesztés	természetvédelmi célú gyepterület építés
Baranya megye fás legelői		X	X			X	X
Békés-Csanádi hát	X	X	X	X	X		X
Bihari-sík	X	X	X	X	X	X	X
Bodrogköz			X			X	X
Borsodi Mezőség	X	X	X	X	X	X	X
Bükkalja			X			X	X
Déaványa és környéke	X			X	X		X
Dunavölgyi-sík	X	X	X		X	X	X
Észak-Cserehát			X			X	X
Gerje-Perje-sík			X	X		X	X
Hanság		X	X			X	X
Hevesi-sík	X	X	X	X	X	X	X
Homokhátság	X		X		X	X	X
Hortobágy	X	X	X	X	X	X	X
Kis-Sárrét	X	X	X		X		X
Marcal-medence			X			X	X
Mosoni-sík	X	X	X				
Őrség-Vendvidék			X			X	X
Sárvíz-völgye		X	X			X	X
Somogy		X	X			X	X
Szatmár-Bereg			X			X	X
Szentendrei-sziget			X			X	X
Taktaköz		X	X			X	X
Turjánvidék			X			X	X
Zámolyi-medence		X	X			X	X

Tudnivalók a támogatási rendszerhez történő csatlakozásról

A kedvezményezettek köre és a jogosultság feltételei

A támogatás igénybevételére jogosult minden magyarországi ügyfél-regisztrációval rendelkező természetes és jogi személy, aki

- szántó, gyep, nádas, valamint mocsár vagy zsombék hasznosítása esetén minimum 1 ha, ültetvény hasznosítása esetén minimum 0,5 ha földterületet művel;
- az AKG programba bevonni kívánt földterületet a támogatás teljes időszaka alatt birtokolja, vagy bérlő;
- megfelel a célprogramok jogosultsági kritériumainak.

A korábbiaknak megfelelően itt is hangsúlyozzuk, hogy zonális természetvédelmi (MTÉT) célprogramban való részvételre csak a fizikai blokk szinten lehatárolt – MePAR-ban feltüntetett területen gazdálkodó jogosult.

A támogatás formája normatív, területalapú, vissza nem térítendő támogatás, amelynek összege a vállalt célprogram előírásainak teljesítése kapcsán felmerülő többletköltségek és elmaradó haszon mértékétől függ.

Általános program előírások

- a célprogram kötelező előírásainak betartása a teljes támogatási időszak alatt (5 évig) a támogatási programba bevont területen,
- a „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot” fenntartására vonatkozó előírások betartása a gazdaság teljes területén,
- a Kölcsönös Megfeleltetés jogszabályban foglalt gazdálkodási követelményeinek betartása a gazdaság teljes területén,
- a tápanyag-gazdálkodásra és a növényvédő szerek alkalmazására vonatkozó minimumkövetelmények betartása a gazdaság teljes területén,
- gazdálkodási napló vezetése az egész gazdaságra vonatkozóan,
- 2 alkalommal való részvétel az (FVM szervezésében tartott) agrár-környezetvédelmi továbbképzéseken a célprogram időszak alatt.

A kifizetés igénybevételével kapcsolatos gazdálkodói feladatok

A támogatási **kérelmeket** elektronikus úton 2009. június 1. és június 30-a között kell **benyújtani**. A támogatások mellékleteit ugyanilyen határidő mellett írott formában postai úton kell a kérelmező lakhelye/ székelye szerint illetékes MVH kirendeltséghez eljuttatni. A támogatási kérelmeket a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (továbbiakban: MVH) a jogosultsági feltételek vizsgálatát követően **rangsor állításával bírálja el a kialakított pontrendszer (1. melléklet) alapján**.

A kérelmező a támogatási kérelemnek helyt adó vagy részben helyt adó határozat jogerőre emelkedését követő 90 napon belül elektronikus úton **területazonosítási kérelmet köteles benyújtani** az MVH részére, amely tartalmazza a támogatási határozattal előzetesen jóváhagyott, kötelezettségvállalással érintett egybefüggő terület(ek) legalább 3 méter pontossággal megadott EOV koordinátáit, valamint a szükséges területhasználattal összefüggő mellékleteket, igazolásokat, és a rendelet szerinti monitoring adatokat. A támogatási célok megvalósulásának nyomon követése érdekében a támogatásra jogosultnak külön jogszabályban foglaltak szerint évente **nyilatkoznia kell a monitoring adatokról**.

A támogatásra jogosult a gazdálkodása teljes területén végzett tevékenységéről köteles **gazdálkodási naplót** naprakészen vezetni.

Szántó, illetve ültetvény célprogramok esetén a gazdálkodónak a támogatási időszak kezdetét megelőző gazdálkodási évben vagy az első gazdálkodási évben végzett talajvizsgálati eredmények alapján évente célprogramonként külön **tápanyag-gazdálkodási tervet** kell készíteni és végrehajtani.

Szántóföldi agrár-környezetgazdálkodási célprogram csoportban támogatásra jogosult köteles évente célprogramonként külön a támogatásba bevont területre vonatkozóan **földhasználati tervet** készít(t)e(t)ni a vetésváltás szabályainak figyelembevételével.

Az első évben a földhasználati és a tápanyag-gazdálkodási tervet a területazonosítási kérelmet jóváhagyó határozat kézhezvételét követő 60 napon belül kell elkészíteni. A tápanyag-gazdálkodási tervet és a gazdálkodási naplót évente jogszabályban meghatározott módon kell a **Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal** (továbbiakban: MgSZH) **részére benyújtani**.

A kifizetési kérelmet 2010-től évente a külön jogszabályban foglaltak szerinti egységes kérelem részeként **május 15-ig** kell elektronikusan benyújtania a gazdálkodónak, melynek pontosítására a gazdálkodási év végéig, illetve helyszíni ellenőrzés esetén az erről szóló értesítésig elektronikus úton van lehetőség. Az agrár-környezetgazdálkodási intézkedésekkel kapcsolatos gazdálkodói feladatok összefoglalóját a **3. ábra** mutatja.

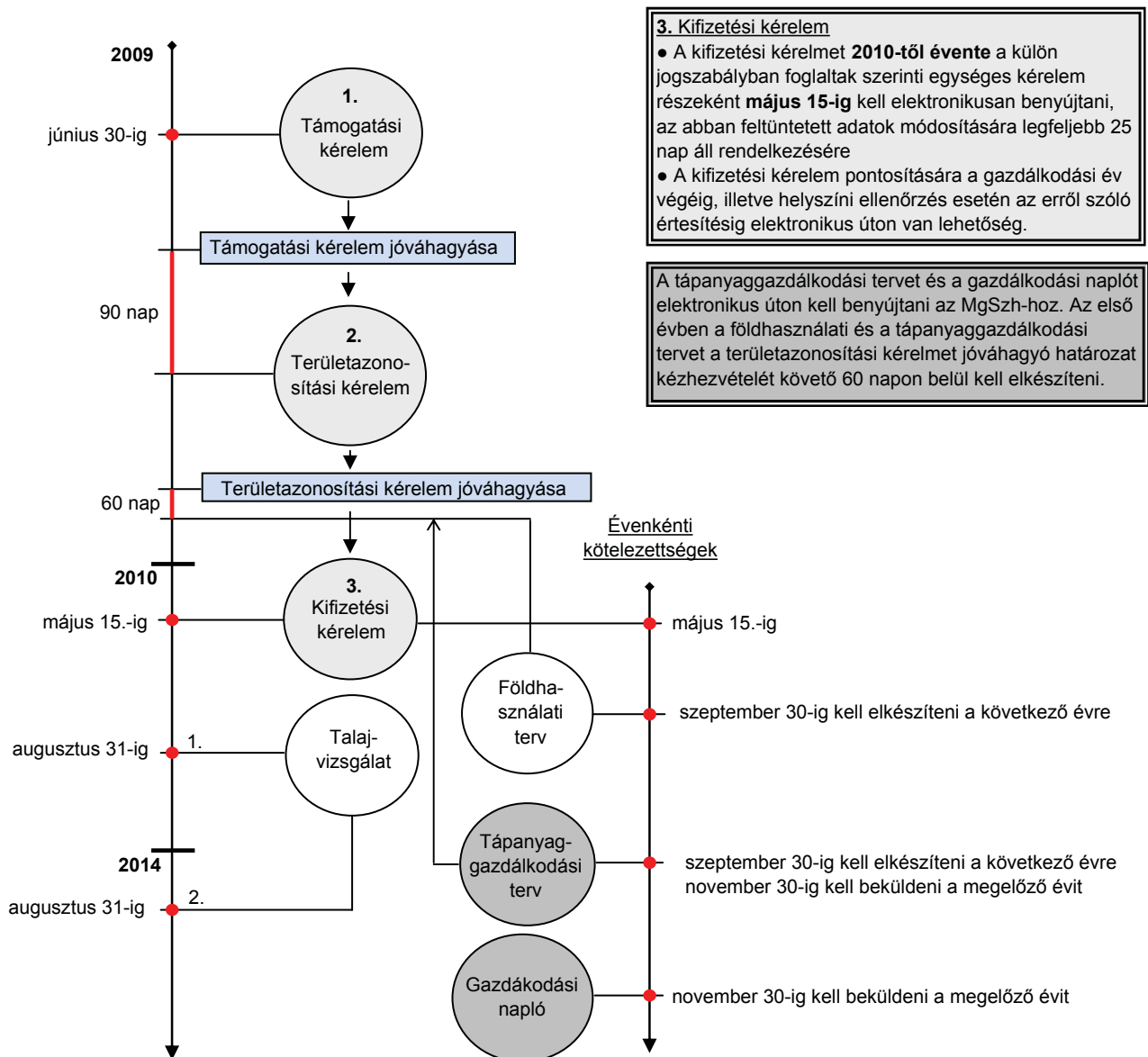
3. ábra: A kérelmek benyújtásának menetrendje, és a gazdálkodó egyéb kötelezettségei

1. Támogatási kérelem

- A támogatási kérelmeket **elektronikus úton** kell benyújtani **2009. június 30-ig**, beérkezésének időpontját pedig a gazdálkodó ideiglenes tárhelyére kapott automatikus értesítés igazolja.
- A támogatási kérelemnek az alábbi adatokat kell tartalmaznia:
 - a) ügyfél-azonosítási és kapcsolattartási információk;
 - b) támogatási jogosultságra vonatkozó adatok;
 - c) támogatás igényléséhez szükséges nyilatkozatok.
- A támogatási kérelem **mellékleteit írott formában, postai úton** kell benyújtani, az elektronikusan benyújtott kérelemmel azonos támogatási kérelem benyújtási időszakban a kérelmező **lakhelye/székhelye szerint illetékes MVH kirendeltséghez**, az egyéb, szükséges igazolásokkal együtt (esetleges szakiskolai végzettség, szaktanácsadói szerződés másolata, tenyésztőszervezeti tagsági igazolás, illetve nádas esetén hosszú távú értékesítési szerződés).

2. Területazonosítási kérelem

- A kérelmező a támogatási kérelemnek hely adó vagy részben hely adó határozat jogerőre emelkedését követő követő **90 napon belül** elektronikusan úton területazonosítási kérelmet köteles benyújtani **az MVH részére**, amely tartalmazza a támogatási határozattal előzetesen jóváhagyott, kötelezettségvállalással érintett egybefüggő terület(ek) legalább 3 méter pontossággal megadott EOV koordinátáit, valamint a szükséges területhasználattal összefüggő mellékleteket, igazolásokat, és a rendelet

3. Kifizetési kérelem

- A kifizetési kérelmet **2010-től évente** a külön jogszabályban foglaltak szerinti egységes kérelem részeként **május 15-ig** kell elektronikusan benyújtani, az abban feltüntetett adatok módosítására legfeljebb 25 nap áll rendelkezésére
- A kifizetési kérelem pontosítására a gazdálkodási év végéig, illetve helyszíni ellenőrzés esetén az erről szóló értesítésig elektronikusan úton van lehetőség.

A tápanyag-gazdálkodási tervet és a gazdálkodási naplót elektronikusan úton kell benyújtani az MgSzh-hoz. Az első évben a földhasználati és a tápanyag-gazdálkodási tervet a területazonosítási kérelmet jóváhagyó határozat kézhezvételét követő 60 napon belül kell elkészíteni.

Az **adott évi támogatás** a jogcímre vonatkozó adminisztratív ellenőrzések, keresztellenőrzések és a helyszíni ellenőrzés lefolytatása után egy részletben kerül **kifizetésre**.

A jogosultsági feltételek és az agrár-környezetgazdálkodási kötelezettségvállalások teljesítését az MVH évente **ellenőrzi** egyes illetékes állami szervek bevonásával. Az MTÉT területeken külön megállapodás alapján a **nemzeti park igazgatóságok szakemberei szakértőként vesznek részt** a helyszíni ellenőrzések lefolytatásában.

Az intézkedés keretében vállalt kötelezettségeknek való meg nem felelés **szankciót** von maga után. Az alkalmazandó szankció mértéke a legenyhébb figyelmeztető levéltől a támogatási időszak végéig történő kizárásig terjedhet.

Amennyiben a természetvédelmi érdekek azt kívánják, a környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi felügyelőség az MTÉT célprogram előírásaitól eltérő kötelezettséget „róhat” a gazdálkodóra. Ebben az esetben a hatósági határozatba foglalt kötelezés az adott célprogramban vállalt előírások teljesítését akadályozva elháríthatatlan külső oknak (vis maior) minősül és a támogatásra jogosult vis maior jelentéssel élhet a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal felé. A vis maiorral érintett földterület vonatkozásában a gazdálkodót hátrány nem éri, az adott gazdálkodási évben járó támogatási összeg teljes mértékben kifizetésre kerül. Mindemellett lényeges, hogy amennyiben a gazdálkodó ugyanazon terület vonatkozásában vis maior körülmény miatt legalább háromszor nem tudja a célprogram előírásai szerinti hasznosítást megvalósítani, úgy a kötelezettségvállalással érintett egybefüggő terület vonatkozásában a célprogramból a támogatási időszak lejáratáig kizárással kerül. A területre eddig felvett támogatási összeg visszafizetési kötelezettsége azonban ez esetben sem terheli.

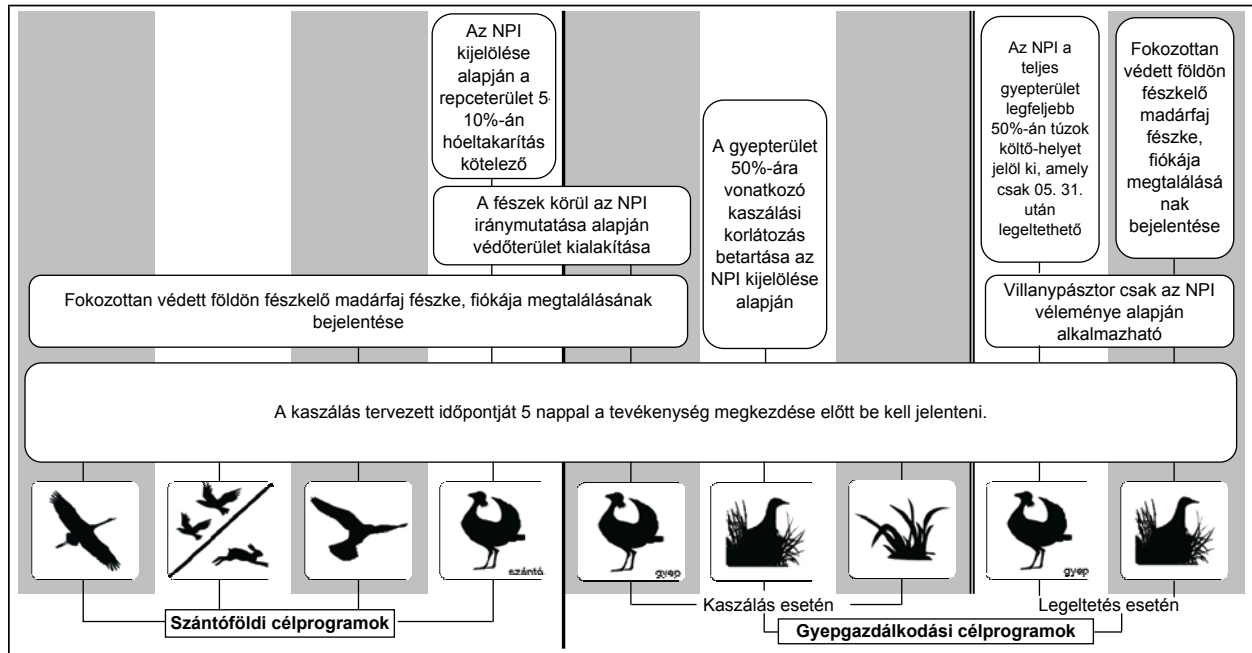
Egy adott területhez kapcsolódó kötelezettség más gazdálkodóhoz – kötelezettség átadással vagy jogutódlással – kerülhet át. Kötelezettségátadás és jogutódlás esetén **kötelezettséget átadni** csak az átadni kívánt célprogram, valamint az intézkedés jogosultsági kritériumainak **megfelelő gazdálkodónak lehet**. A területhez kapcsolódó rendeletben meghatározott jogosultságokat és kötelezettségeket **egy földhasználónak kell átadni**. Egy adott területhez kapcsolódó **kötelezettségek** – a jogutódlás és a vis maior esetek kivételével – **egyszer adhatóak át**. Kötelezettségátadásra egyes esetek kivételével a támogatási időszak **első gazdálkodási évében nincs lehetőség**. A kötelezettségátadásra vonatkozó **kérelmet postai úton**, egy példányban az MVH által rendszeresített formanyomtatványon kell benyújtani a kötelezettség átadást kérelmező székhelye vagy lakhelye szerinti illetékes **megyei MVH kirendeltségére**.

Az agrár-környezetgazdálkodás céljának megvalósítása érdekében, valamint az MTÉT területeken vállalt kötelezettségek maradéktalan betartása miatt a gazdálkodóknak szorosan együtt kell működniük a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatóságokkal. Külön kiemeljük azokat a legjellemzőbb kötelezettségeket, amelyek esetében a támogatottnak az igazgatóságokhoz kell fordulnia.

- Fokozottan védett, földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve kaszálást azonnal abba kell hagyni, és haladéktalanul értesíteni kell az illetékes állami természetvédelmi szervet. A gazdálkodó értesítésétől számított 3 munkanapon belül a természetvédelmi szerv köteles a gazdálkodót a kaszálásra, illetve betakarításra vonatkozó feltételekről tájékoztatni.
- Talált fészkek körül 0,5 – 1 hektáros védőterületet kell kialakítani a gazdálkodónak a természetvédelmi szerv javaslata alapján.
- Kaszálás megkezdése előtt legalább 5 nappal írásban, elektronikus úton vagy telefaxon, illetve e-mail címen be kell jelenteni az illetékes állami természetvédelmi szervnek a kaszálás pontos helyét és tervezett kezdési időpontját.
- A kaszálást az illetékes állami természetvédelmi szerv véleménye alapján (hely, idő) végezheti el a gazdálkodó.
- Legeltetés esetén villanypásztor csak az illetékes állami természetvédelmi szerv előzetesen kiadott, a célprogram 5 évére vonatkozó írásos véleménye alapján alkalmazható.
- Egyes célprogramok esetén a bevitt teljes gyepterület legfeljebb 50%-án tűzok költőhelyet kell kijelölni az illetékes állami természetvédelmi szervnek, ahol csak meghatározott idő után folytatható legeltetés;
- Repce esetén a gazdálkodónak a madarak téli táplálékának biztosítása céljából az illetékes állami természetvédelmi szerv által kijelölt területen kell a havat eltakarítani.

A **4. ábra** bemutatja, hogy a különböző célprogramokban támogatott gazdálkodóknak, mely esetekben kell a nemzeti park igazgatóságot megkeresnie.

4. ábra: A nemzeti park igazgatóság megkeresését igénylő kötelezettségek köre célprogramonként

Az MTÉT program kombinációs lehetőségei más területalapú intézkedésekkel

Egy támogatási kérelmen belül több agrár-környezetgazdálkodási célprogram megvalósítására is lehet támogatást igényelni.

Egy mezőgazdasági táblára csak egy agrár-környezetgazdálkodási célprogram alapján igényelhető területalapú támogatás.

Az MTÉT program keretében támogatott területre vonatkozóan ugyanazon ügyfél jogosult

- az egységes területalapú támogatás,
- a kiegészítő nemzeti támogatás,
- a kedvezőtlen adottságú területek támogatása, valamint
- a Natura 2000 kompenzációs kifizetés igénybevételére is.

Amennyiben az agrár-környezetgazdálkodási intézkedés keretében támogatott ügyfél Natura 2000 gyepterületen gazdálkodik és ebből adódóan a 128/2007. (X. 31.) FVM rendelet alapján Natura 2000 kompenzációs támogatás igénybevételére jogosult, úgy ez számára az agrár-környezetgazdálkodási támogatással érintett Natura 2000 gyepterület vonatkozásában csökkentett AKG kifizetési összeget jelent. Ennek oka, hogy több kötelezettség egyidejűleg megtalálható az MTÉT programok és a Natura 2000 gyepterületek földhasználati előírásai között is, amelyeknek betartása azonban csak az egyik támogatás keretén belül kompenzálható.

Az MTÉT és a Natura 2000 kompenzációs kifizetések előírásainak összehasonlítását a 2. melléklet tartalmazza.

Az MTÉT célprogramok előírásainak természetvédelmi háttere

Annak érdekében, hogy az MTÉT célprogramok előírásainak célját és értelmét megismertessük, az alábbiakban szeretnénk felhívni a figyelmet a mezőgazdasági területeken folyó gazdálkodás néhány általános, természetvédelmi szempontból fontos elemére.

Természetvédelmi szempontból az agrárterületek, a szántók, a gyepek, az ültetvények, valamint az ezeket összekötő, elválasztó, természetközeli élőhelyek (tarlók, fasorok, sövények, gyepsávok, táblaszegélyek, földutak, stb.), az üzemi biotóp-hálózati rendszer elemei, ahol a művelt, illetve bolygatatlan felületek egyaránt igen fontosak.

A szántó, mint élőhely

A szántóföld fontos élőhelye számos vadonélő növény- és állatfajnak. Ezek legnagyobb része olyan növény-, illetve rovar-, madár- és emlősfaj, amelyek nagymértékben alkalmazkodtak a csupasz talajfelszínhez, így a zártabb, magasabb szinten szerveződött társulásokban (pl. egy bokrosban vagy erdőben) nem találják meg életfeltételeiket.

Több száz különböző rovarfaj életciklusának legalább egy része a szántóföldeken és szegélyeiken zajlik, ezek nagy többsége nemhogy nem károsítja a termést, hanem a kártevők elpusztításával egyenesen hasznot is hajt a gazdálkodók számára (pl. katicabogarak, zengőlegyek, fátyolkák és fürkészdarazsak).

A rovarfajok többsége ezen kívül táplálékul szolgál a fácán- és fogolycsibék, illetve más vadonélő madárfajok, mint például a mezei pacsirta vagy a búbos szamóca számára. Sok madárfaj fészkel a szántóföldeken, illetve szegélyekben, így például a ritka ugar-

tyúk és túzok, a barna és hamvas rétihéja. Szintén a szántóföldeken talál táplálékot a védett ragadozó madarak egy része is (pl. egerészölyv, vörös- és kék vércse, parlagi sas), pusztítva a gazdálkodóknak jelentős károkat okozó rágcsálókat.

A szántók fontos élőhelyei, főként táplálkozó területei a jelentősebb vadászható vadfajoknak is (pl. fácán, fogoly, mezei nyúl, őz), és kiemelt szerepet töltenek be az apróvadállományok fenntartásában.

Kiemelt természetvédelmi jelentőségűek az extenzív szántóföldek, amelyek a nagy területeket elfoglaló intenzív szántókkal szemben az egyes tájegységekre jellemzően, általában gyenge termőhelyi adottságú régiókban találhatóak. Az extenzív szántókon jóval kevesebb a növényvédő szer és műtrágya felhasználás, valamint a gépi műveletek száma, így természetvédelmi szempontból értékes élőhelyek maradhatnak.

A szántóföldi gazdálkodás néhány fontos eleme

Vetésforgó: A változatos vetésforgóval kialakított területek különféle élőhelyeket teremtenek, amelyeken sokféle állat- és növényfaj találja meg életfeltételeit. A vetésforgó a biológiai védekezés egyik módja, és a harmonikus talajhasználat alapmódszere. A talajban áttelelő kártevő lárvák kikelve nem a gazdanövényüket találják, nincs módjuk évről-évre tovább dúsulni.

Kártevők, betegségek elleni védelmet elsősorban a termőhelyi adottságoknak megfelelő, a betegségekkel szemben rezisztens, toleráns fajok és fajták kiválasztásával, okszerű vetésforgó kialakításával kell biztosítani. A károsítók természetes ellenségeinek védelme érdekében pedig a számukra kedvező életkörülményeket kell teremteni. A gyomok elterjedését megfelelő vetésforgó kialakításával, talajszerkezetet védő agrotechnika alkalmazásával, gyomszabályozással, fizikai módon történő gyomirtással kell megakadályozni.

A tavaszi kalászosok agrotechnikája lehetővé teszi az őszi csírázó ritka szántóföldi gyomok kikélesztését. A tavaszi kalászos kultúrák lassabban nőnek, mint az őszi, ezért a földön fészkelő madarak szívesebben fészkelnek bennük. A szántóföldön fészkelő mezei pacsirta, búbos szamóca, ugartyúk rovarokkal táplálja fiókáit, így ezen fajok jelenléte jelentős hasznot hajt a környezetbarát gazdaságnak.

Mérlegelve a vetésforgó előnyeit, előírt kereteit és a természetvédelmi feltételeket, értékesítési lehetőségeket, időben el kell dönteni, hogy milyen növényfajokat kíván termeszteni a gazda, azok területi elhelyezkedését, arányát évekre előre meg kell tervezni.

Kapcsolódó előírások:

- évente földhasználati tervet kell készíteni és végrehajtani;
- a vetésváltás szabályait be kell tartani;
- az előírt vetésszerkezetet be kell tartani.

Tápanyag-utánpótlás: A műtrágyák alkalmoszerű, nagymennyiségű felhasználása helyett a talajéletet hosszabb távon is kedvezően alakító szerves trágyázást, illetve zöldtrágyázást kell előtérbe helyezni, amely gazdaságilag is kedvezőbb, hiszen melléktermékeket használunk fel, szemben az egyre jobban dráguló ipari műtrágyákkal. A szerves anyagokkal jól ellátott talajban gazdag életközösség van, amelynek minden faja azon munkálkodik, hogy a talajba került hulladékot lebontsa. A szerves trágyákkal a műtrágyákhoz képest jóval többféle tápanyagot juttatunk ki, amelyek csak fokozatosan válnak felvehetővé, ezért sokkal kedvezőbbek a kultúrnövény-állományok, de a védendő, vadon élő növényfajok számára is. Ezek mellett növelik a talaj humusztartalmát, a talajlakó állatok állományának sűrűségét, amelyek elengedhetetlenek az egészséges talajülethez és a talajtermékenységhez is. A megfelelő tápanyag-utánpótlás nem elhanyagolható mindemellett a termésátlagok, a termelt élelmiszer-alapanyagok minőségi paraméterei, valamint ezzel szoros összefüggésben az azokból előállított élelmiszerek minősége szempontjából sem.

Kapcsolódó előírások:

- a talajvizsgálati eredmények alapján évente tápanyag-gazdálkodási tervet kell készíteni és végrehajtani;
- tápanyag-utánpótlás során a műtrágyával kijuttatott nitrogén hatóanyag mennyisége nem haladhatja meg a 90 kg/ha/ gazdasági év mértéket;
- a célprogram 5 éve alatt a célprogramba bevitt teljes terület 20%-án zöldugár fenntartása kötelező.

Növényvédő szerek: Az alkalmazott növényvédelem során a kártevő rovarok, kórokozók és gyomnövények káros hatásait igyekszünk csökkenteni, amit megtehetünk úgy is, hogy közben területünk természeti értékei nem sérülnek, és pénzünket sem költjük feleslegesen.

A természetközeli élőhelyek szerepe

Tarlók: Természetvédelmi szempontból különösen jelentősek a téli tarlók. A betakarításkor elszóródott magvak, az árvakelés, illetve a bolygatatlan területeken kikelő gyomok táplálékkul szolgálnak a teletől madarak számára. A tarló talajában rengeteg rovarfaj lárvája teletel át, amelyeket a tavaszi szántás hoz a felszínre, így az ilyenkor jellemző táplálékszegényebb időszakban táplálékot jelentenek a madaraknak. A tarlók ezen kívül számos kisemlős fajnak is táplálékkal szolgálnak, a pockokat és egyéb rágcsálókat pedig a ragadozó madarak és emlősök fogyasztják a téli hónapokban. A télire meghagyott tarlórészeket lehetőleg március végéig fent kell tartani, mert csak így képesek a fent leírt funkciójukat betölteni. A télire is meghagyott tarlók kiváló táplálkozó területet jelentenek sok énekesmadár számára, így nagymértékben hozzájárulhatnak a tél sikeres átvészeléséhez. A tarlóégetés jelentős környezetszennyezéssel, a talajélet csökkenésével jár.

A gyomirtó szerek alkalmazása következtében több gyomfaj mára igazi ritkasággá vált, ugyanakkor a vegyszerekre rezisztenssé váló fajok annyira elszaporodtak, hogy sok helyen már a szegélyterületeket is teljesen elborítják (pl. parlagfű, selyemkóró, mezei acat, betyárkóró, ragadós galaj). A változatosságot biztosító gyomfajok megfogyatkozása következtében azonban lényegesen csökkent a gerinctelen állatok, a madarak és az emlősök táplálékbázisa is.

A szántóföldeken előforduló rovarok többsége nem károsít, sőt több közülük kifejezetten hasznos. A rovarirtó szerek azonban egységesen hatnak valamennyi rovarfajra, így egy-egy vegyszeres kezelés következtében az adott terület egyébként hasznos rovarközösségei is maradandó károkat szenvedhetnek. A tápláléklánc folyamatába történő ilyen jellegű beavatkozás hatása azután más állatcsoportok állományaiban is megjelenik, a csökkenő rovarmennyiség miatti táplálékhiány kedvezőtlenül befolyásolja egyes gerinctelen fajok, a hullók, kételtűek, madarak és az emlősök állományváltozását. Így például a fogoly állomány drámai csökkenésének legfontosabb oka, hogy a rovar táplálék hiányából adódóan a fogolycsibék energiaszükséglete és a tollruházat kiépítéséhez szükséges fehérjeigény kielégítetlenül marad, ezért a csibék túlélési esélyei jelentősen romlanak. Hasonló gondok jelentkeznek sok más madárfaj, így például a világszerte veszélyeztetett tűzok esetében is.

Kapcsolódó előírások:

- a tábla szélein növényvédő szer mentes táblaszegélyt kell hagyni;
- kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazhatók;
- rágcsálóirtó szerek és talajfertőtlenítő szerek alkalmazása tilos;
- rovarölő szerek nem alkalmazhatók, kivéve a repce, a mustár, illetve az olajretek rovarirtását.

Fasorok, bokorsávok, sövények: A szél szárító, eróziós hatása elleni védekezésben, a szántóföldek vízellátásában sokat segíthetnek a területek köré, illetve – nagyobb, egybefüggő szántók esetén – a terület belsőjébe ültetett sövények, fasorok. A szélvédett szántóknak emiatt mérhetően megnőhet a terméshozama. A fasorok, bokorsávok, sövények fenntartásával, telepítésével változik az élőhely struktúrája, növekszik fajgazdagsága, és ezáltal természeti értékekben gazdagabb mezőgazdasági terület alakul ki. Általában minél több cserje és fafajt tartalmaznak a sövények, bokorsávok és fasorok, annál nagyobb a hozzájuk kötődő állatfajok száma is, ennek következtében természetvédelmi jelentőségük is. A több cserjefajból álló sövények (pl. bodza, berkenye, mogyoró) folyamatosabban biztosítanak táplálékot a madarak számára is. A fasorok, sövények zöld folyosóként is szolgálhatnak, amennyiben a szántóföldeken keresztül egymástól távolabbi természetközeli területeket (pl. erdők, bokrosok) kötnek össze. Szerepük kiemelkedő abból a szempontból is, hogy a mezőgazdasági élőhelyekhez kötődő fajok búvó- és táplálkozóhelyként használják ezeket a területeket azokban az időszakokban, mikor a mezőgazdasági művelés miatt időszakosan megszűnnek eredeti élőhelyeik (például télen, vagy az aratást követő tarlóhántás esetén).

Gyepes táblaszegélyek: A vetetlen vagy gyepes táblaszegélyek kiváló lehetőséget kínálnak a vadonélő élővilág számára, mint táplálkozó, fészkelő és búvóhelyek. Emellett segítik a kártevők és a gyomok elleni védekezést is, mert az itt megbúvó hasznos rovarok a tábla belső részein is pusztítják a kártevő rovarokat, valamint a kultúrnövényhez szorosan kötődő gyomok terjedését a gazdanövény hiányában gátolják. A táblaszegélyben növekvő évelő kétszikűek és fűvek nem terjednek a művelt területre, ugyanakkor megakadályozzák a problematikus gyomok (pl. galajok, rozsok) terjedését a táblák belsejébe. Az ilyen területeken például négyzetméterenként kb. 1500 db futóbogár-lárva telelhet át, ami jelentős hatású a környezetbarát módon kezelt tábla kártevőinek irtásában.

Földutak: A szántók szélein futó és azokat összekötő földutak, dűloutak és a kísérő árkok kiterjedése és természetvédelmi jelentősége sokkal nagyobb, mint gondolnánk. Változatos talajfelszínt és arra települő növényvilágot alakítanak ki. Főként az utak szélei és az azok mellett futó árkok, fasorok, bokrosok növényzete nyújt búvóhelyet, táplálkozó területet a különböző állatok, például futrinkák, lepkék, gyíkok, búbos-pacsirta, erdei pityer, sordély, gébicsek számára. Egymástól távolabbi természetközeli területek (pl. erdők, bokrosok) mezőgazdasági területeken keresztüli összekötésével a sövényekhez hasonló zöld folyosó szerepét tölthetik be, vándorlási útvonalak lehetnek. Ezen szerepüket akkor tudják megfelelően betölteni, ha elég szélesek az árkok, útszélek, és változatos növényzetűek, több bokrot, esetleg fát tartalmaznak.

Idős fák, facsoportok: A mezőgazdasági művelés alatt álló területek belsejében található idős fák, facsoportok természetvédelmi jelentősége elsősorban a madarak fészkelési lehetőségeinek biztosítása szempontjából kiemelkedő. A mezőgazdasági kultúrtájban élő fajok közül számos ragadozómadarunk keresi elsősorban ezeket az utaktól sok esetben távol elhelyezkedő, viszonylag zavarásmentes fészkelési helyeket. Ilyenek például a parlasi sas, a kerecsensólyom, vagy a legtöbbször szarka, vagy vetési varjú fészkelésénél a vörös, illetve kék vércse. Az idős fák, facsoportok mezőgazdasági környezetben történő megőrzése egyre nagyobb feladatot jelent, egyrészt az illegális fakitermelés miatt, más részből pedig azért, mert a földhasználat során ezek területek nehezítik az adott tábla művelését és mindemellett a területalapú tárogatások esetében nem támogatható területnek minősülnek.

Természetkímélő gazdálkodás gyepterületeken

A füves élőhelyek a magyar táj talán legjellegzetesebb alkotóelemei. A természetközeli gyep területeinek csökkenése és azok egyre nagyobb mértékű elaprózottsága, illetve gondozatlansága, valamint a legelő háziállatok állományának visszaesése miatt a füves élőhelyek és a hozzájuk kötődő növény- és állatfajok egyre inkább veszélyeztetetté válnak. Hazánk védett növényfajainak közel egynegyede, valamint a veszélyeztetett rovarok egyharmada kötődik a gyephez.

Az extenzív réteken és legelőkön nagy a gerinctelen állatfajok, rovarok (elsősorban a lepkék) és kisemlősök állománya is, amelyek zsákmányul szolgálhatnak a vércsék, a sólymok és más ragadozók számára. Különösen fontosak a löszös, vagy homokos talajú gyepeken fennmaradt ürgetelepek, amelyek a parlasi sas és a kerecsensólyom – két veszélyeztetett, ritka ragadozó madárfajunk – legfontosabb táplálékát jelentik. A gyep fontosak továbbá számos csökkenő állományú, vagy ritka madárfaj költőhelyeként is, mint például a nagygoda, székicsér, mezei pacsirta vagy haris.

Az intenzíven kezelt gyepek – legyenek azok állandóak vagy időszakosak – természetvédelmi jelentősége sokkal kisebb, mert kevesebb faj számára biztosítanak kedvező életfeltételeket.

Az emberi tevékenység (kaszálás, legeltetés, trágyázás) jelentős hatást gyakorol a gyepek életközösségeire, közvetlenül befolyásolja például a növényfajok számát, elterjedtségét. Ahhoz, hogy a termelő minél tovább gazdálkodhasson eredményesen az adott gyepeken, valamint a területhez kapcsolódó értékek (biológiai sokféleség, védett növények és állatok, tájkép) hosszú távon fennmaradjanak, természetkimélő területgazdálkodási módszer kialakítása szükséges.

A két hasznosítási mód, a legeltetés és a kaszálás, valamint azok különböző megoldásai eltérő hatással vannak az élővilágra.

Legeltetés

A legelőként hasznosított természetközeli gyepek életközösségei a hosszú ideje tartó legeltetés hatására alakultak ki. Olyan gyepterület jött létre, amely elsősorban a rövid fűű, illetve a kopárabb talajfelszín igénylő madár és rovarfajoknak kedvező. A legeltetés révén általában nagyobb szerkezeti változatosság alakul ki, mint a kaszálás nyomán.

Különböző háziállataink fajoként, de még fajtánként is eltérő módon legelnek. Ugyanazon területen több fajhoz tartozó állatok közös vagy egymás utáni legeltetésével a gyepterület egyenletesebb lesz, mivel az eltérő legelési szokások hatása kiegyenlítődik.

A különböző időben végzett legeltetés hatása eltérő lehet ugyanazon a területen. A gazdaságosság és természeti értékmegővés miatt területileg és időben is szabályozni kell az állatok mozgását.

Legjobban talán az állatsűrűség befolyásolja a legelő vegetációját. Optimálistól eltérő állatlétszám esetén alul-, illetve túllegeltetésről beszélhetünk. Túllegeltetéskor szélsőséges esetben a gyepeken nagy kiterjedésű, csupasz foltok keletkeznek, melyeken igen erőteljes gyomosodás indulhat meg. Ezek a csupasz részek, főleg a dombvidéki gyepeken eróziós folyamatok is elindulhatnak. Hazánk élőhelyi változatossága miatt van azonban olyan eset is, mikor a túllegeltetés bizonyos mértékig hozzájárul a terület természeti értékeinek megőrzéséhez. Ez jellemzően a szikes gyepterületek legeltetése esetén igaz, hiszen ezeken a területeken a nyílt, szikes talajfelszín számos madárfaj (széki lile, széki csér) fészkelési és táplálkozóterületét biztosítja.

A területhez mérten túlzottan kis létszámú állatlétszám használataból eredő alullegeltetés nemkívánatos gyomosodást okozhat. Ekkor a magasabb füvek, bokrok elterjedése várható, aminek hatására a legelőt jellemző alacsony növényzet eltűnik, zártabbá válik a terület.

Mindkét esetben csökken a növényfajok sokfélesége, ami a gyepek élővilágának további értéktelenedéséhez vezet.

A megfelelő állatsűrűség kialakítása érdekében pontos állománylétszámot kell az adott területre meghatározni. Ez minden egyes gyepterület esetében különböző nagyságú.

A legeltetési időszak zárását követően, legtöbb esetben természetvédelmi szempontból is kívánatos a gyepterületek gyommentességét biztosító tisztító kaszálás elvégzése. Természetesen ez alól is vannak kivételek, például a fokozottan védett rákosi vipera a kaszátlan, és a legeltetés által is csak enyhén érintett, avarfűvel borított területeken telen át, így a nem kellő körültekintéssel végzett tisztító kaszálás veszélyeztetheti a faj fennmaradását bizonyos térségekben.

Az alullegeltetés következtében a terület természeti értékeinek megőrzéséhez szükséges állatlétszámot nem lehet biztosítani, ami a terület természetvédelmi szempontból is káros lehet.

Kapcsolódó előírások:

- a legeltethető állatfajok: szarvasmarhafélék, lófélék; juh, kecske;
- a legeltetett területen legalább 0,2 ÁE/ha legeltetési sűrűséget kell alkalmazni;
- a gyepek túllegeltetése tilos;
- pásztoroló vagy szakaszolt legeltetést kell alkalmazni;
- villanypásztor csak az NPI véleménye alapján alkalmazható.

Kaszálás

A kaszálás időpontját a mezőgazdasági gyakorlatban az időjárás és a domináns fűfajok fejlettségi állapota határozza meg. A régi paraszti gazdaságokban emberi- és állati munkaerőre alapuló folyamat sokkal lassabban zajlott, és ez a lépcsről-lépcsre haladó betakarítás igen előnyösen hatott az élővilágra, mert így a különböző fűfajoknak maradt idejük a magérlelésre. A mezőgazdálkodás gépesítése azonban teljesen átalakította ezt a hagyományos módszert. Az egyszerre, rövid idő alatt nagy területen elvégzett gépi kaszálás nyomán idővel megváltozik, beszűkül a kaszálók fajösszetétele.

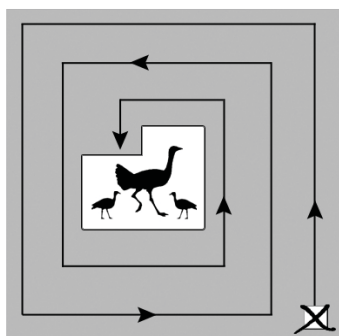
Az első növedék kaszálása számos földön fészkelő madárfaj költési idejével esik egybe (pl. túzok, harris, hamvas rétihéja). A problémát tovább fokozzák a betakarítási módszerek. A gyepeken élő állatfajokat (békákat, gyíkokat, madarakat, emlősöket) nagymértékben veszélyezteti az általánosan elterjedt, spirálszerűen befelé tartó kaszálási mód. Ezzel az állatok egyre kisebb területre szorultak be, mivel igyekeznek takarásban maradni. Az utolsó fogásokban kaszált részeken azonban – mivel ott a menekülési lehetőségek elfogynak – a besorított állatok rendszerint a kaszálás áldozatai lesznek. (5. ábra) A természetkímélő kaszálási technológia hozzájárul az apróvadak, a földön költő madarak megővéséhez, mivel annak során a gyepterület kaszálását a táblaszegélyek felé haladva végzik, így az ott élő állatok időben el tudnak menekülni. (6. ábra)

A természetvédelmi kaszálási mód alkalmazása mellett kiemelt jelentősége van annak, hogy a kaszálás során vadriasztó láncot is használjon a gazdálkodó. Az erőgép elejére, a kaszától kellő távolságban felszerelt lánc-sor legtöbbször hatékonyan riasztja a kasza előtt meglapuló földön fészkelő madárfajok egyedeit és a területen élő emlősöket is. Ezáltal a fészken ülő madár, a fészküket elhagyó fiókák, valamint különféle emlős fajok egyedei jó eséllyel megmenekülnek az elkaszálás veszélyétől. A területen szétszórva vagy renden hagyva a levágott növényi részek tömege hátráltatja a növedék fejlődését, és esetleg kedvezőtlen irányba tolja el a gyeperújulást. Ezért a levágott növényi részeket mielőbb el kell távolítani a területről. A tisztító- és gyomirtó kaszálásnak fontos szerepe van a legeltetés után megmaradt értéktelenebb növények, főleg gyomfajok és az özönfajok (pl. gyalogakác, keskenylevelű ezüstfa, selyemkóró, stb.) visszaszorításában.

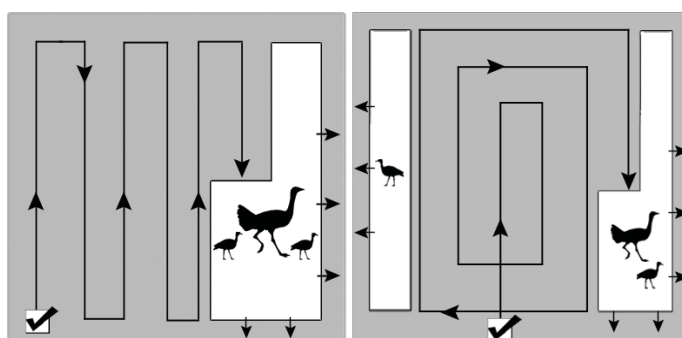
Kapcsolódó előírások:

- minden kaszáláskor táblánként legalább 10%, de legfeljebb 15% kaszálatlan területet kell hagyni, kaszálásonként eltérő területen;
- madárbarát kaszálási módszert kell alkalmazni;
- kaszálásnál vadriasztó lánc használata szükséges;
- szénabetakarításnál a levágott növényi részeket 1 hónapon belül le kell hordani a gyepterületről;
- őszi tisztító kaszálás elvégzése kötelező.

5. ábra: Helytelen, az állatokat zárványterületre szorító kaszálási mód

6. ábra: Természetkímélő, madárbarát kaszálási módok

MELLÉKLETEK

1. sz. melléklet: A támogatási kérelmek elbírálása

A támogatási kérelmeket rangsor felállításával bírálják el az alábbi pontrendszer figyelembevételével. A pontozás célprogramonként külön-külön történik az alábbiak szerint.

Szántóföldi célprogramok

Pontozási szempontok szántóföldi célprogramok esetén	Értékelés/ellenőrzés módja	Célprogramok					
		Integrált szántóföldi növénytermesztés	Tanyás gazdálkodás	Ökológiai szántóföldi növénytermesztés	Természetvédelmi célú szántóföldi növénytermesztés (tűzok, vadlúd-darú, madár és apróvad illetve kék vércse élőhely-fejlesztési előírásokkal)	Vízérintés elleni	Szélérintés elleni
Területi szempontok							
1 Natura 2000*	MePAR fedvény	6	6	10	12	6	6
2 Nitrát-érzékeny*	MePAR fedvény	10	8	8	6	12	12
3 Sérülékeny vízbázisú védőterület*	MePAR fedvény	6	6	6	6	10	10
4 Kedvezőtlen Adottságú Terület*	MePAR fedvény	10	10	6	6	10	10
5 MTE zónarendszer - max adható*	MePAR fedvény	0	0	0	10	0	0
A zóna		0	0	0	10	0	0
B zóna		0	0	0	6	0	0
C zóna		0	0	0	4	0	0
6 VTT térszintek - max adható*	MePAR fedvény	8	10	10	0	0	0
ármentes szint		8	10	10	0	0	0
alacsony és magas ártér		0	0	0	0	0	0
mélyártér		0	0	0	0	0	0
7 Hátrányos helyzetű terület (a kérelmező lakhelye/székhelye)	311/2007. (XI.17.) Korm. rendelet és 240/2006. (XI.30.) Korm. rendelet szerint	6	6	6	6	6	6
Egyéb szempontok							
8 Korábbi NVT AKG résztvevő (szántóföldi célprogramban)	MVH adatbázis	9	9	9	9	9	9
9 Szaktanácsadóval kötött szerződés	szerződés másolata	5	5	5	5	5	5
10 Agrár végzettség							
Agrár felsőfokú végzettség	Oklevél másolata	8	8	8	8	8	8
Agrár középfokú végzettség	Bizonyítvány másolata	4	4	4	4	4	4
11 Fiatalközvetítő	határozat alapján	5	5	5	5	5	5
12 TCS/TÉSZ tagsággal rendelkezik	Igazolás	9	9	9	9	9	9
13 Állattalománnyal rendelkezik	ENAR nyilvántartás	12	10	10	10	12	12
14 A célprogramban teljes szántóterülete*	2009. évi egységes kérelem						
kevesebb mint 25%		2	0	0	2	2	2
25%, vagy annál több, de kevesebb mint 50%		3	0	2	4	4	4
50%, vagy annál több, de kevesebb mint 75%		4	4	4	6	6	6
75%, vagy annál több		6	8	8	8	8	8
összesen:		100	100	100	100	100	100

*Adminisztratív ellenőrzés után vizsgálva

Gyepgazdálkodási célprogramok

Pontozási szempontok gyepgazdálkodási célprogramok esetén	Értékelés/ellenőrzés módja	Célprogramok			
		Extenzív gyepgazdálkodás	Ökológiai gyepgazdálkodás	Természetvédelmi célú gyepgazdálkodási célprogramok (tűzok, illetve élőhelyvédelmi előírásokkal)	Környezetvédelmi célú gyeptelepítés
Területi szempontok					
1 Natura 2000*	MePAR fedvény	12	12	12	8
2 Nitrát-érzékeny*	MePAR fedvény	6	6	6	10
3 Sérülékeny vízbázisú védőterület*	MePAR fedvény	3	3	3	8
4 Kedvezőtlen adottságú terület*	MePAR fedvény	10	8	10	10
5 MTÉT zónarendszer - max adható*	MePAR fedvény	0	0	10	0
A zóna		0	0	10	0
B zóna		0	0	6	0
C zóna		0	0	4	0
6 VTT térszintek - max adható*	MePAR fedvény	10	10	0	11
ármentes szint		5	5	0	4
alacsony és magas árter		10	10	0	8
mélyárter		5	5	0	11
7 Hátrányos helyzetű terület (a kérelmező lakhelye/székhelye)	311/2007. (XI.17.) Korm. rendelet és 240/2006. (XI.30.) Korm. rendelet szerint	6	6	6	6
Gazdálkodási szempontok					
8 Korábbi NVT AKG résztvevő (gyepgazdálkodási célprogramban, vagy gyeptelepítés esetén szántóföldi célprogramban)	MVH adatbázis	9	9	9	9
9 Szaktanácsadóval kötött szerződés	szerződés másolata	5	5	5	5
10 Agrár végzettség					
Agrár felsőfokú végzettség	Oklevél másolata	6	6	6	6
Agrár középfokú végzettség	Bizonyítvány másolata	3	3	3	3
11 Fiatal gazdálkodó	Határozat alapján	5	5	5	5
12 TCS, vagy Tenyésztőszervezeti tagság	Igazolás	8	6	8	8
13 Védett őshonos állattal rendelkezik	ENAR nyilvántartás	8	8	8	10
14 Ökológiai gazdálkodásból származó állattal rendelkezik	Ökológiai ellenőrző szervezet igazolása másolata	4	8	4	4
15 A célprogramban teljes gyepterülete*	2009. évi egységes kérelem				
kevesebb mint 25%		2	0	2	0
25%, vagy annál több, de kevesebb mint 50%		4	2	4	0
50%, vagy annál több, de kevesebb mint 75%		6	4	6	0
75%, vagy annál több		8	8	8	0
Összesen:		100	100	100	100
*Adminisztratív ellenőrzés után vizsgálva					

2. sz. melléklet: MTÉT és Natura 2000 területekre vonatkozó előírások

MTÉT és Natura 2000 területekre vonatkozó előírások		
<p>A gyepfelszín maradandó károsítása tilos.</p> <p>Vadgazdálkodási létesítmény elhelyezéséhez a vadászati hatóság engedélye szükséges.</p> <p>Növényvédőszer kijuttatása kizárólag valamely inváziós vagy termőhely-idegen növényfaj ellen engedélyezett; pontos, cseppmentes és célirányos vegyszer-kijuttatással, így különösen a tuskó-, sarj- vagy levélkenés, a pontpermetezés, a tőinjektálás technológia alkalmazásával.</p> <p>Napnyugtatótól napkeltéig gépi munkavégzés tilos.</p> <p>A nád irtása, és az október 31. és április 23. közötti legeltetés engedélyköteles.</p> <p>A gyepterület túllegeltetése tilos.</p> <p>Legeltethető fajok: szarvasmarhafélék, juh, lófélék, kecske.</p> <p>Mindenemű trágyázás tilos: kivétel ez alól a legeltetett állatok által elhullajtott trágya.</p> <p>Legalább 5% de legfeljebb 10% kaszátatlan terület meghagyása: a vonatkozó zonális célprogramok esetén 15%-ban lett maximálva, de a 10%-os kaszátatlan terület meghagyása mindkét rendelet ezirányú előírásait kielégíti.</p> <p>Belvíz elvezetése és az öntözés tilos.</p> <p>Madárbarát kaszálási mód alkalmazása és vadriasztó lánc használata kötelező.</p> <p>A kaszálás tervezett időpontját a tevékenység megkezdése előtt a földhasználónak legalább öt munkanappal írásban be kell jelenteni a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságának.</p> <p>Kaszálék legfeljebb 30 napig maradhat a gyepterületen.</p>	Natura 2000 előírások	
<p>Pásztoroló vagy szakaszoló legeltetést kell alkalmazni: ha a gyepterületet legeltetéssel hasznosítják.</p> <p>Felülvetés, fogasolás, gyepszellőztetés tilos.</p> <p>Legeltetéssel hasznosított terület esetén kaszálás évente egy alkalommal engedélyezett: a kötelezően elvégzendő őszi tisztító kaszálás mellett.</p> <p>Vegyszer használata tilos</p> <p>Minimális legeltetési sűrűség 0,2 ÁE/ha.</p> <p>Villanypásztor alkalmazása csak az illetékes állami természetvédelmi szerv 5 évre vonatkozó írásos véleménye alapján.</p> <p>Kaszálással hasznosított gyepterületeken a gazdálkodási év során kizárólag kaszálás történhet.</p>		
<p>Napnyugtatótól napkeltéig gépi munkavégzés tilos.</p> <p>A célprogramba bevitt teljes gyepterület legfeljebb 50%-án tűzok költőhelyet kell kijelölni az illetékes állami természetvédelmi szervnek: ezeken a területeken csak május 31. után folytatható legeltetés.</p> <p>Az első kaszálás június 15. után kezdhető meg: kivéve a Dunavölgyi-sík a Homokhátság, valamint a Hortobágy MTÉT esetében, ahol a kaszálás legkorábbi időpontja június 30.</p> <p>Fokozottan védett, földön fészkelő madárfaj fészkeinek, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve kaszálást azonnal be kell fejezni, és haladéktalanul értesíteni kell az illetékes állami természetvédelmi szerv kijelölt munkatársát.</p> <p>Talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kell kialakítani a természetvédelmi szerv javaslata alapján.</p>		Magas Természeti Értékű Területek előírásai
<p>Gyepgazdálkodás tűzok élőhely-fejlesztési célprogramra vonatkozó előírások</p>		
<p>Gyepgazdálkodás élőhely-fejlesztési célprogramra vonatkozó előírások</p>		

Elérhetőségek:

Irányító és kapcsolódó szakmai szervezetek	Cím	Telefon	Fax	Név
Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium Természet- és Környezetmegőrzési Szakállamtitkárság	1011 Budapest, Fő u. 44-50.	1/457-3491	1/275-4504	Tóth Péter tel.: 1/457-3491 e-mail: tothp@mail.kvvm.hu
Szent István Egyetem, Környezet- és Tájgazdálkodási Intézet	2103 Gödöllő, Páter K. u. 1.	28/522-009	28/415-383	Podmaniczky László tel.: 30/250-3614 e-mail: podmaniczky.laszlo@kti.szie.hu
Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület	1121 Budapest, Költő u. 21	1/275-6247	1/275-6267	Marticsek József tel.: 30/274-9341 e-mail: marticsek.jozsef@mme.hu
Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium Agrár-vidékfejlesztési Főosztály		1055 Budapest, Kossuth Lajos tér 11. tel.: 1/301-4657; fax: 1/301-5949 e-mail: akg@umvp.eu		

MTÉT neve	Működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatóság	Cím	Telefon	Fax	MTÉT-koordinátor
Baranya megye fás legelői	Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság	7625 Pécs, Tettye tér 9. 7602 Pécs Pf. 312.	72/517-225	72/517-229	Ács Lászlóné tel.: 30/377-3398 e-mail: acsl@ddnp.kvvm.hu
Békés-Csanádi hát	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság	5540 Szarvas, Anna-liget 1. 5541 Szarvas, Pf.: 72.	66/313-855	66/311-658	Mogyorós Edit tel.: 30/687-0802 e-mail: edit.mogyoros@kmp.hu
Bihari-sík	Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság	4002 Debrecen, Sumen u. 2. 4002 Debrecen Pf. 216	52/529-920	52/529-940	Vasas András tel.: 30/269-6901 e-mail: vasas.andras@gmail.com Ványi Róbert tel.: 30/218-4125 e-mail: biharisik@freemail.hu
Bodrogló	Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság	3758 Jósvaló, Tengerszem oldal 1. 3758 Jósvaló Pf. 6.	48/506-000	48/506-001	Krajnyák Cecília tel.: 30/634-7343 Szegedi Zsolt tel.: 06/30 423-5954 e-mail: info.anp@t-online.hu
Borsodi Mezőség	Bükki Nemzeti Park Igazgatóság	3304 Eger, Sánc u. 6. 3304 Eger Pf. 9.	36/411-581	36/412-791	Bodnár Mihály tel.: 30/349-5718 e-mail: bmtk@t-online.hu
Bükkalja	Bükki Nemzeti Park Igazgatóság	3304 Eger, Sánc u. 6. 3304 Eger Pf. 9	36/411-581	36/412-791	Kleszó András tel.: 30/531-2462 e-mail: kleszo@gmail.com
Déaványa és környéke	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság	5540 Szarvas, Anna-liget 1. 5541 Szarvas, Pf.: 72.	66/313-855	66/311-658	Mogyorós Edit tel.: 30/687-0802 e-mail: edit.mogyoros@kmp.hu
Dunavölgyi-sík	Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság	6000 Kecskemét, Liszt F. u. 19. 6001 Kecskemét Pf. 186	76/482-611	76/481-074	Lóránt Miklós tel.: 30/336-4850 e-mail: lorantm@knp.hu
Észak-Cserehát	Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság	3758 Jósvaló, Tengerszem oldal 1. 3758 Jósvaló Pf. 6.	48/506-000	48/506-001	Krajnyák Cecília tel.: 30/634-7343 e-mail: info.anp@t-online.hu
Gerje-Perje-sík	Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság	1121 Budapest, Költő u. 21 1525 Budapest, Pf. 86.	391-4610	200-1168	Vincze Tibor tel.: 30/504-6559 e-mail: delpest@dinpig.hu
Hanság	Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság	9435 Sarród, Rév-Kócsagvár 9435 Sarród Pf. 4.	99/537-620	99/537-621	Burda Brigitta tel.: 30/628-5425 burda@fhnp.kvvm.hu
Hevesi-sík	Bükki Nemzeti Park Igazgatóság	3304 Eger, Sánc u. 6. 3304 Eger Pf. 9	36/411-581	36/412-791	Tóth László tel.: 30/349-5687 e-mail: hfptk@freemail.hu
Homokhátság	Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság	6000 Kecskemét, Liszt F. u. 19. 6001 Kecskemét Pf. 186	76/482-611	76/481-074	Lóránt Miklós tel.: 30/336-4850 e-mail: lorantm@knp.hu
Hortobágy	Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság	4024 Debrecen, Sumen u. 2. 4002 Debrecen Pf. 216	52/529-920	52/529-940	Konyhas Sándor tel.: 30/655-4528 e-mail: skonyhas@hnp.hu
Kis-Sárrét	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság	5540 Szarvas, Anna-liget 1. 5541 Szarvas, Pf.: 72.	66/313-855	66/311-658	Mogyorós Edit tel.: 30/687-0802 e-mail: edit.mogyoros@kmp.hu
Marcal-medence	Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság	8229 Csupak, Kossuth u.16.	87/555-260	87/555-261	Tóth Szabolcs tel.: 30/491-0098 e-mail: toths@bfnp.kvvm.hu
Mosoni-sík	Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság	9435 Sarród, Rév-Kócsagvár 9435 Sarród Pf. 4.	99/537-620	99/537-621	Burda Brigitta tel.: 30/628-5425 burda@fhnp.kvvm.hu
Órség-Vendvidék	Órségi Nemzeti Park Igazgatóság	9941 Óriszentpéter, Siskaszer 26/a.	94-548-036	94/428-791	dr. Szentirmai István tel.: 30/377-5494 e-mail: i.szentirmai@gmail.com
Sárvíz-völgye	Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság	1121 Budapest, Költő u. 21. 1525 Budapest, Pf. 86.	391-4610	200-1168	Csihar László tel.: 30/663-4672 e-mail: mezofold@dinpig.hu
Somogy	Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság	7625 Pécs, Tettye tér 9. 7602 Pécs Pf. 312.	72/517-225	72/517-229	Ács Lászlóné tel.: 30/377-3398 e-mail: acsl@ddnp.kvvm.hu
Szatmár-Bereg	Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság	4024 Debrecen, Sumen u. 2. 4002 Debrecen Pf. 216	52/529-920	52/529-940	Varjasy Katalin tel.: 30/619-6852 e-mail: varjasyk@hnp.hu
Szentendrei-sziget	Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság	1121 Budapest, Költő u. 21. 1525 Budapest, Pf. 86.	391-4610	200-1168	Bezeckzy Gergely tel.: 30/663-4619 e-mail: bezeckzy.gergely@gmail.com
Taktaköz	Bükki Nemzeti Park Igazgatóság	3304 Eger, Sánc u. 6.	36/411-581	36/412-791	Bodnár Mihály tel.: 30/349-5718 e-mail: bmtk@t-online.hu
Turjánvidék	Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság	1121 Budapest, Költő u. 21. 1525 Budapest, Pf. 86.	391-4610	200-1168	Nagy István tel.: 30/663-4616, Nagy László tel.: 30/663-4648 e-mail: ocsa@dinpig.hu
Zámolyi-medence	Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság	1121 Budapest, Költő u. 21. 1525 Budapest, Pf. 86.	391-4610	200-1168	Csihar László tel.: 30/663-4672 e-mail: mezofold@dinpig.hu

MTÉT célprogramok jelölésének magyarázata

Szántóföldi növénytermesztés túzok élőhely-fejlesztési előírásokkal célprogram

Szántóföldi növénytermesztés vadlúd- és daruvédelmi előírásokkal célprogram

Szántóföldi növénytermesztés madár és apróvad élőhely-fejlesztési előírásokkal célprogram

Szántóföldi növénytermesztés kék vércse élőhely-fejlesztési előírásokkal célprogram

Gyepgazdálkodás túzok élőhely-fejlesztési előírásokkal célprogram

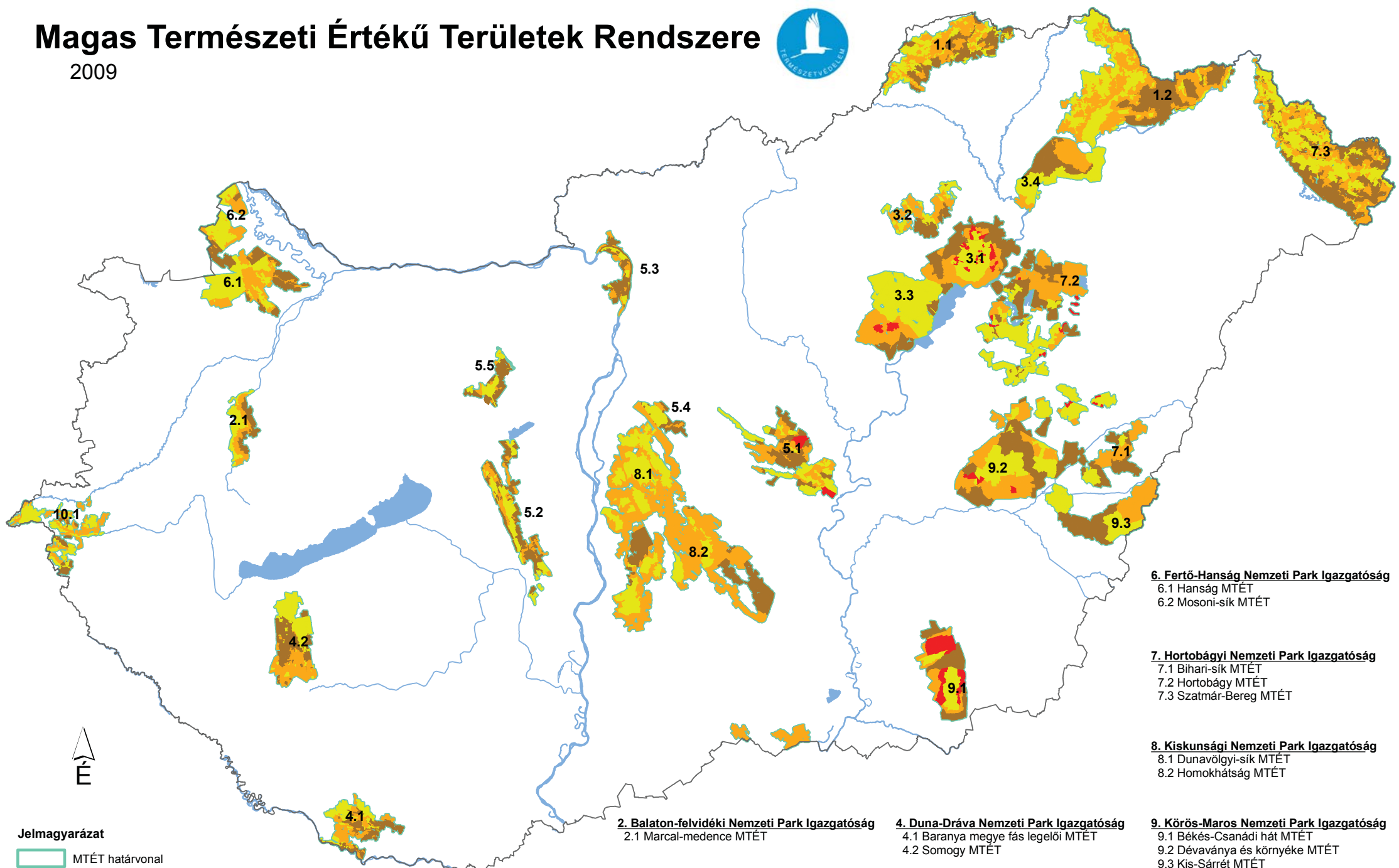
Gyepgazdálkodás élőhely-fejlesztési előírásokkal célprogram

Természetvédelmi célú gyeptelepítés célprogram

Magas Természeti Értékű Területek Rendszere

2009

6. Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság
6.1 Hanság MTÉT
6.2 Mosoni-sík MTÉT

7. Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság
7.1 Bihari-sík MTÉT
7.2 Hortobágy MTÉT
7.3 Szatmár-Bereg MTÉT

8. Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság
8.1 Dunavölgyi-sík MTÉT
8.2 Homokhátság MTÉT

9. Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
9.1 Békés-Csanádi hát MTÉT
9.2 Dévaványa és környéke MTÉT
9.3 Kis-Sárrét MTÉT

10. Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság
10.1 Őrség-Vendvidék MTÉT

1. Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság
1.1 Észak-Cserehát MTÉT
1.2 Bodgoköz MTÉT

3. Bükk Nemzeti Park Igazgatóság
3.1 Borsodi Mezőség MTÉT
3.2 Bükkalja MTÉT
3.3 Hevesi-sík MTÉT
3.4 Takataköz MTÉT

4. Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság
4.1 Baranya megye fás legelői MTÉT
4.2 Somogy MTÉT

5. Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság
5.1 Gerje-Perje-sík MTÉT
5.2 Sárvíz-völgye MTÉT
5.3 Szentendrei-sziget MTÉT
5.4 Turjánvidék MTÉT
5.5 Zámolyi-medence MTÉT

2. Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság
2.1 Marcal-medence MTÉT

Jelmagyarázat

- MTÉT határvonal
- A zóna
- B zóna
- C zóna
- 'Kék vércse' zóna

0 20 40 80 120 160 Kilométer